

รายงานระบบการชำระเงิน

2562

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ก้าวแรกตามแผนกลยุทธ์
ระบบการชำระเงินฉบับที่ 4

ธนาคารแห่งประเทศไทย

รายงานระบบการชำระเงิน 2562

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ดำเนินการผลักดันนโยบายระบบการชำระเงิน รวมทั้งขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมทางการเงิน ส่งเสริมให้ระบบการชำระเงินไทยมีประสิทธิภาพ มั่นคง ปลอดภัย เพื่อมุ่งสู่การชำระเงินแบบดิจิทัลมาอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากพัฒนาการของระบบการชำระเงินไทยที่ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (แผนกลยุทธ์ฯ) ทั้ง 3 ฉบับที่ผ่านมา

ปี 2562 ถือเป็น “ก้าวแรก” ของการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับที่ 4 ที่มุ่งสร้างระบบนิเวศน์ หรือ ecosystem ให้การชำระเงินแบบดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทย ในกรอบระยะเวลา 3 ปี (2562-2564) ผ่านการพัฒนา 5 ด้านตามแผนกลยุทธ์ฯ เริ่มจาก ด้าน Interoperable infrastructure การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานระบบชำระเงิน ด้วยการสนับสนุนการปรับใช้มาตรฐานสากล ISO 20022

ในระบบการชำระเงิน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการรับ-ส่งข้อมูลทางธุรกิจไปพร้อมกับการชำระเงิน ซึ่งเอื้อต่อการต่อยอดไปสู่ ด้าน Innovation หรือการยกระดับบริการการชำระเงินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งการเริ่มให้บริการมาตรฐาน Thai QR payment รองรับบริการ MyPromptQR ซึ่งเป็นการชำระเงินรูปแบบใหม่ที่ให้ร้านค้าสแกน QR ลูกค้านับเป็นบริการการชำระเงินแรกของไทยที่ปรับใช้มาตรฐาน ISO 20022 ตลอดจนผลักดันการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินผ่าน QR payment กับต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ลาว ญี่ปุ่น รวมถึงการยกระดับบริการการชำระเงินด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีชีวมิติ (biometrics) และเทคโนโลยี Blockchain ซึ่งได้มีการออกเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้พร้อมรองรับการนำเทคโนโลยีดังกล่าวไปใช้งาน และผลักดันการพัฒนา ระบบ National Digital ID (NDID) ให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานการพิสูจน์และยืนยันตัวตน

ทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการทำธุรกรรมดิจิทัลที่จะมีมากขึ้นในอนาคต

อีกก้าวที่สำคัญคือ ด้าน Inclusion ด้วยการขยายการชำระเงินแบบดิจิทัลให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น ผ่านการขยายจุดรับ QR payment ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ไปยังร้านค้าและผู้ประกอบการรายย่อย จนมีจำนวนจุดรับ QR payment มากถึง 6 ล้านจุดทั่วประเทศ ทั้งจุดรับที่ร้านค้าและผ่านออนไลน์ การขยายการใช้การชำระเงินแบบดิจิทัลในหน่วยงานภาครัฐที่ติดต่อกับประชาชนจำนวนมาก เช่น การจ่ายเงินสวัสดิการและการคืนภาษีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการชำระเงินแบบดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สำหรับด้าน Information ธปท. ได้ริเริ่มแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการชำระเงินเพื่อเพิ่มทางเลือกและโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ ผลักดันการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินใหม่ ๆ ของผู้ให้บริการ สนับสนุนการวางแผนนโยบายของประเทศและการกำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการ ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของการนำไปสู่ digital economy สำหรับภาคการเงินไทย

อีกด้านหนึ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ด้าน Immunity ธปท. ได้ผลักดันการกำกับดูแลระบบการชำระเงินให้มีเสถียรภาพ ทั้งการกำกับดูแลโครงการพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญ และการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินรายย่อยให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเสี่ยงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงยกระดับภาคการเงินไทยให้เท่าทันภัยคุกคามทางไซเบอร์ (cyber threats) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการชำระเงินแบบดิจิทัล

นี่คือ “ก้าวแรก” ตามแผนกลยุทธ์ฯ ฉบับที่ 4 เป็นก้าวที่หนักแน่นและมั่นคง ส่งผลให้ก้าวต่อ ๆ ไปที่จะตามมาเดินไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่อง เข้าสู่เป้าหมายให้การชำระเงินแบบดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทย

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน

ประธานกรรมการ
นายวิโรจน์ สันติประภพ
ผู้ว่าการ

รองประธานกรรมการ
นายรณดล นุ่มนนท์
รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)

เป็นหนึ่งในคณะกรรมการหลักของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งรับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับพัฒนาการ ของภาคธุรกิจ และพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการชำระเงิน

1. กรรมการ
นายไพบูลย์ กิตติศรีกังวาน
รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร

2. กรรมการ
นายปรีดี ดาวฉาย
ประธานสมาคมธนาคารไทย

3. กรรมการ
นายวุฒิไกร ลีวีระพันธุ์
อธิบดีกรมพัฒนามหาธุรกิจการค้า

4. กรรมการ
นายศักดิ์ เสกขุนทด
ที่ปรึกษาด้าน Digital
Transformation
สำนักงานพัฒนาธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์

5. กรรมการ
นายอรรถพล ฤกษ์พิบูลย์
ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
และกรรมการผู้จัดการใหญ่
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

6. เลขาธิการ
นางสาวสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายระบบ
การชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน

ข้อมูล ณ 30 มิถุนายน 2563

สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2561 – 2562

	2561	2562	
จำนวนประชากรทั้งหมด	66.4	66.6	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	16,365.6	16,879.0	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน	4.4	3.9	เลขหมาย ต่อจำนวน ประชากร 100 คน
จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่	188.4	194.7	เลขหมาย ต่อจำนวน ประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

ธนาคารพาณิชย์ไทย	6,717	6,491	สาขา
สาขานานาชาติต่างประเทศ	18	17	สาขา
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 6 แห่ง	2,475	2,477	สาขา
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ¹	67,641	66,652	เครื่อง
จำนวนเครื่องรับบัตร ²	870,454	876,149	เครื่อง
จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	17,390,984	15,318,234	ใบ
จำนวนบัตรเดบิต	62,067,200	64,773,018	ใบ
จำนวนบัตรเครดิต	22,373,369	23,998,653	ใบ
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร	22,652.60	23,901.25	บาทต่อคน
ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร	1.7	1.5	ฉบับต่อคนต่อปี
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	4,955	5,126	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	4,154	3,380	บาทต่อบัตร
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ⁴	241	303	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	9,798	8,820	บาทต่อบัตร

¹ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็ม (ATM) และเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ (Cash Deposit Machine: CDM)

² เครื่องรับบัตร คือ เครื่อง EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point Of Sale) หรือเครื่อง EDC (Electronic Data Capture) เป็นเครื่องรับบัตรที่ธนาคารผู้ให้บริการรับบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต นำไปติดตั้งที่ร้านค้าเพื่อเก็บและรับส่งข้อมูลธุรกรรมชำระเงินด้วยบัตร

³ เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

⁴ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

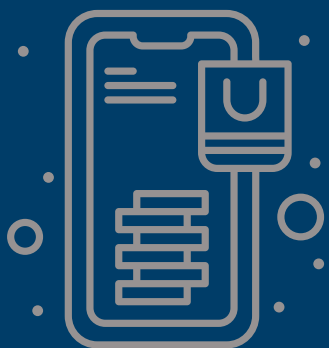

ก้าวแรกตามแผนกลยุทธ์
ระบบการชำระเงิน
ฉบับที่ 4

Payment in Thailand 2562/2019

Mobile/Internet
banking

จำนวนบัญชี (ล้านบัญชี)

89.5

ปริมาณธุรกรรม (ล้านรายการ)

5,609.7

มูลค่าธุรกรรม (ล้านล้านบาท)

54.3

พร้อมเพย์

ยอดลงทะเบียน
(หมายเลข)

49,761,490

หมายเลขประจำตัวประชาชน

30,285,083

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ

18,861,196

ปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน

9.6 ล้านรายการ

มูลค่าธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน

47.8 พันล้านบาท

ธนาคารแห่งประเทศไทย

จำนวนสาขาธนาคาร

8,985

จำนวนบัตร ATM (ใบ)

15,318,234

จำนวนบัตรเดบิต (ใบ)

64,773,018

จำนวนบัตรเครดิต (ใบ)

23,998,653

จำนวนเครื่องรับบัตร (เครื่อง)

876,149

QR Code

จำนวนจุดรับชำระ (จุด)

6,000,000

PAYMENT IN THAILAND 2561/2018

Mobile/Internet banking

จำนวนบัญชี

69.9 ล้านบัญชี

ปริมาณธุรกรรม

3,146.7 ล้านรายการ

มูลค่าธุรกรรม

44.0 ล้านล้านบาท

พร้อมเพย์

ยอดลงทะเบียน

46,554,729

หมายเลขประจำตัวประชาชน

29,314,279

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ

16,842,898

ปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน

4.8 ล้านรายการ

มูลค่าธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน

26.8 พันล้านบาท

จำนวนสาขาธนาคาร

9,210

จำนวนบัตร ATM

17,390,984

จำนวนบัตรเดบิต

62,067,200

จำนวนบัตรเครดิต

22,373,369

จำนวนเครื่องรับบัตร

870,454

QR Code

จำนวนจุดรับชำระ

4.6 ล้านจุด

สารบัญ

- 2 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
- 4 คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
- 6 สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2561-2562

14 ก้าวแรกของแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4

- 15 10 เรื่องเด่น การพัฒนาที่สำคัญในปี 2562
- 17 **ด้าน Interoperable Infrastructure**
การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานระบบชำระเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ISO 20022
- 20 **ด้าน Innovation**
การยกระดับบริการชำระเงินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่
- 30 **ด้าน Information**
การใช้ข้อมูลการชำระเงินเพื่อประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน
- 34 **ด้าน Inclusion**
การขยายบริการชำระเงินให้เข้าถึงประชาชนทั่วประเทศ
- 36 **ด้าน Immunity**
การกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยง

39 การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบชำระเงิน

- 39 1. การกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญ
- 44 2. การกำกับดูแลตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
- 46 3. การยกระดับภาคการเงินไทยให้เท่าทันเทคโนโลยีและภัยไซเบอร์

49 แนวโน้มธุรกรรมด้านการชำระเงิน “The Way We Pay”

- 50 1. ภาพรวมการใช้บริการการชำระเงินในปี 2562
- 52 2. ช่องทางบริการชำระเงินในปี 2562
- 53 3. พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย

67 ภาคผนวก

- 69 1. อภิธานศัพท์และคำย่อ
- 70 2. ตารางสถิติ
- 84 3. หมายเหตุประกอบตาราง

สารบัญกรอบ

- 22 กรอบที่ 1 : MyPromptQR มิติใหม่ของการชำระเงิน
- 26 กรอบที่ 2 : National Digital Identity (NDID) คืออะไร?
- 28 กรอบที่ 3 : Bangkok FinTech Fair 2019
Collaboration for the Future of Finance
- 32 กรอบที่ 4 : กรณีศึกษา – การพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลการชำระเงินในต่างประเทศ
- 33 กรอบที่ 5 : 5 เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
(Personal Data Protection Act: PDPA)
- 48 กรอบที่ 6 : การยกระดับความพร้อมรับมือภัยไซเบอร์ของภาคการเงินในประเทศ
และ ASEAN

สารบัญรูปภาพ

- 40 ภาพที่ 1 : ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเดอเจสียรายวัน
- 41 ภาพที่ 2 : สัดส่วนการโอนเงินผ่านระบบบาทเดอเจสียตามประเภทธุรกรรม
- 42 ภาพที่ 3 : สภาพคล่องระหว่างวันและอัตราการหมุนเวียนสภาพคล่อง
- 43 ภาพที่ 4 : ปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ
- 44 ภาพที่ 5 : สัดส่วนการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศจำแนกตามช่วงมูลค่า
- 45 ภาพที่ 6 : การให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจการชำระเงิน ณ สิ้นปี 2562
- 50 ภาพที่ 7 : อัตราการเติบโตของปริมาณธุรกรรม digital payment
ระหว่างปี 2558-2562

- 51 ภาพที่ 8 : การใช้ digital payment ต่อคนต่อปีของไทย
51 ภาพที่ 9 : การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ
52 ภาพที่ 10 : ช่องทางบริการชำระเงินในปี 2562
54 ภาพที่ 11 : สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของประชาชน ปี 2558 - 2562
55 ภาพที่ 12 : สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของภาคธุรกิจและภาครัฐ ปี 2558 - 2562
ภาพที่ 13 : ปริมาณและมูลค่าการถอนเงินของคนไทย ปี 2562
56 ภาพที่ 14 : ปริมาณและมูลค่าการฝากเงิน ปี 2562
57 ภาพที่ 15 : ปริมาณการโอนเงินและชำระเงินด้วยบัตร ATM และบัตรเดบิตที่เครื่อง
59 ATM/CDM เปรียบเทียบกับการโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/
internet banking
59 ภาพที่ 16 : ปริมาณการใช้บัตรเดบิตและบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการ
ที่จุดรับชำระและช่องทางออนไลน์
61 ภาพที่ 17 : จำนวนบัญชี mobile banking/ internet banking
62 ภาพที่ 18 : ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking/ internet banking
จำแนกตามประเภทผู้ทำรายการ
63 ภาพที่ 19 : ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking/ internet banking
จำแนกตามวัตถุประสงค์
65 ภาพที่ 20 : จำนวนบัตร/บัญชี e-Money ของ bank และ non-bank
66 ภาพที่ 21 : การใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย ปี 2562
67 ภาพที่ 22 : การใช้จ่ายในต่างประเทศของคนไทย จำแนกตามสื่อการชำระเงิน ปี 2560-2562

สารบัญตาราง

- 24 ตารางที่ 1 : การเชื่อมโยงบริการโอนเงินหรือชำระเงินระหว่างประเทศ
53 ตารางที่ 2 : จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศต่าง ๆ
58 ตารางที่ 3 : จำนวนและสัดส่วนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ณ สิ้นปี 2562 และอัตราเพิ่ม/ลด
จากปี 2561

สารบัญสถิติที่น่าสนใจ (STAT & FACT)

- 60 กรอบที่ 1 : สองอันดับ....คนไทยรู้อะไรมากที่สุด
64 กรอบที่ 2 : คนไทยมั่นใจใช้พร้อมเพย์ และ QR payment มากขึ้น

ก้าวแรกของแผนกลยุทธ์
ระบบการชำระเงิน
ฉบับที่ 4

ธนาคารแห่งประเทศไทย

10 เรื่องเด่น

การพัฒนาที่สำคัญในปี 2562

1

PromptPay

การใช้งานพร้อมเพย์เติบโตต่อเนื่อง ทำสถิติสูงสุดใหม่ (new high) สูงถึง 12.7 ล้านรายการต่อวัน เมื่อปลายเดือน ก.ย. 62

พร้อมเพย์
PromptPay

3

ISO 20022

นำมาตรฐาน ISO 20022 มาปรับใช้กับระบบการชำระเงิน โดยเริ่มจาก MyPromptQR

2

Thai QR standard

แนวนโยบายการใช้มาตรฐาน Thai QR code สำหรับธุรกรรมโอนเงินและชำระเงิน

4

QR payment

ขยายจุดรับชำระ QR payment ไปยังร้านค้ารายย่อย มีจำนวนจุดรับมากกว่า 6 ล้านจุดทั่วประเทศ

5

Payment data

ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลการชำระเงิน เพื่อประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน

6

Biometrics

สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีชีวมิติ (biometrics) ในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนลูกค้า

7

Fintech

ส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเงิน ผ่าน Fintech Fair II และ Blockchain the series

8

Cyber resilience

ยกระดับภาคการเงินไทยเพื่อรับมือภัยไซเบอร์ด้วยการออกเกณฑ์และกำกับดูแลความเสี่ยงอย่างใกล้ชิด

9

Oversight

กำกับตรวจสอบผู้ให้บริการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งออกประกาศหลักเกณฑ์สำคัญ เช่น การรู้จักลูกค้าสำหรับการเปิดใช้ e-Money

10

Cross-border payment

ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อผลักดันการเชื่อมโยงการชำระเงินระหว่างกัน

รพท. ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4
โดยมีเป้าหมายให้การชำระเงินแบบดิจิทัล (digital payment)
เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทย
ภายใต้ระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย
ต้นทุนต่ำ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
ตามกรอบการพัฒนา 5 ด้านสำคัญ ได้แก่
ด้าน Interoperable Infrastructure ด้าน Innovation
ด้าน Information ด้าน Inclusion และด้าน Immunity

Interoperable Infrastructure

การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน
ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ISO 20022

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ปริมาณการใช้ digital payment เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการปรับรูปแบบการทำธุรกิจให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินของไทยให้มีความมั่นคง ปลอดภัย รองรับการเชื่อมโยงระหว่างกัน (interoperable infrastructure) และสอดคล้องตามมาตรฐานสากล

รปท. สนับสนุนการปรับ
ใช้มาตรฐานสากล ISO
20022 เพื่อเป็นมาตรฐาน
กลางในการรับ-ส่งข้อมูล
ทางธุรกิจไปพร้อมกับการ
ชำระเงิน

หนึ่งในการดำเนินการสำคัญคือ การสนับสนุนการปรับใช้มาตรฐานสากล ISO 20022 ในระบบการชำระเงิน เพื่อเป็นมาตรฐานข้อมูลกลางในการรับ-ส่งข้อมูลทางธุรกิจและการเชื่อมโยงระบบการชำระเงิน (interoperability) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการรับ-ส่งข้อมูลทางธุรกิจไปพร้อมกับการชำระเงินให้มากขึ้น เอื้อต่อการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมที่หลากหลายสำหรับบริการโอนเงินและชำระเงินในอนาคต

ISO 20022 เป็นมาตรฐานสากลในการรับ-ส่งข้อมูลธุรกรรมทางการเงินระหว่างภาคธนาคาร ภาคธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรองรับธุรกรรมทางการเงินประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การโอนเงินและชำระเงิน (payments) การซื้อขายหลักทรัพย์ (securities) การซื้อขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (trade services) การใช้บัตรเครดิต/เดบิต (cards) และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (foreign exchanges)

โดยในธุรกรรมการชำระเงินจะสามารถรองรับการส่งข้อมูลอื่นไปพร้อมกับข้อความการชำระเงินได้จำนวนมาก เช่น ข้อมูลการซื้อขาย เอื้อต่อการเชื่อมโยงและสนับสนุนให้กระบวนการทำงานของภาคธุรกิจเป็น digital businesses อย่างครบวงจร ช่วยลดขั้นตอนและต้นทุน รวมถึงมีข้อมูลสำหรับการใช้วิเคราะห์เชิงลึกเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ เพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจ

ธปท. ได้ร่วมกับภาคธนาคาร ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ผู้ให้

บริการระบบการชำระเงินกลาง และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ในการนำมาตรฐาน ISO 20022 มาปรับใช้กับระบบการชำระเงินของไทย และพัฒนามาตรฐานข้อความให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายดังนี้

ภาคธุรกิจ

สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างครบวงจร ตั้งแต่สั่งซื้อสินค้า ส่งใบแจ้งหนี้สำหรับเรียกเก็บเงิน การชำระเงินและการชำระภาษีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเชื่อมโยงกับระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) ซึ่งจะช่วยลดกระบวนการและการใช้กระดาษ (paperless) สามารถตรวจสอบข้อมูลการรับชำระเงินได้ทันที (automated reconciliation) อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ โดยเฉพาะ SMEs ให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายขึ้นด้วยข้อมูลทางการค้าและการชำระเงิน

ภาคธนาคาร

ยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการเงินดิจิทัล และต่อยอดนวัตกรรมทางการเงิน เช่น digital lending

ภาครัฐ

สามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ครบวงจรและทำให้กระบวนการในการรับจ่ายเงินมีความโปร่งใสมากขึ้น รองรับการใช้งานเข้าสู่การเป็นหน่วยงานภาครัฐแบบดิจิทัล

Innovation

การยกระดับบริการชำระเงินด้วยนวัตกรรม
และเทคโนโลยีสมัยใหม่

ในปัจจุบัน ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมล้ำสมัย โดยเฉพาะภาคการเงินและการธนาคาร โดยในช่วงที่ผ่านมา ธปท. สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการชำระเงิน ได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริการทางการเงิน เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ เช่น บริการ QR payment การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี Blockchain หรือเทคโนโลยีชีวมิติ (biometrics) กับภาคการเงิน เพื่อให้มีบริการที่หลากหลายและปลอดภัย ตอบสนองความต้องการด้วยต้นทุนที่ต่ำลง โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. การส่งเสริมการใช้มาตรฐาน Thai QR payment เพื่อการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

บริการชำระเงินในประเทศ

เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้มาตรฐาน Thai QR payment ในการชำระเงินในประเทศ ธปท. ได้ออกแนวนโยบายการใช้มาตรฐาน Thai QR code สำหรับธุรกรรมชำระเงิน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 เพื่อให้ผู้ให้บริการธุรกรรมชำระเงินในประเทศไทยใช้มาตรฐานดังกล่าวในธุรกรรมชำระเงิน สามารถรองรับการชำระเงินได้ทุกประเภท ทั้งบัญชีธนาคาร บัตรเครดิต บัตรเดบิต และ e-Wallet ผ่าน mobile application ของสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-banks) ที่เข้าร่วมระบบพร้อมเพย์ รวมถึงการชำระเงินระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้งานระหว่างกัน (interoperability) ไม่เกิด fragmentation ในระบบ ลดต้นทุนการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และต้นทุนการจัดการเงินสดของร้านค้าทุกประเภท โดยเฉพาะร้านค้าขนาดกลางและขนาดเล็ก และยังสามารถนำข้อมูลการชำระเงิน

ไปต่อยอดนวัตกรรมทางการเงินได้ในอนาคต โดยได้ผนวกเอาแนวปฏิบัติในการจัดทำ Quick Response code สำหรับการชำระเงินและการโอนเงิน ลงวันที่ 31 มีนาคม 2560 มารวมไว้ในแนวนโยบายฉบับนี้

นอกจากนี้ ธปท. ได้ผลักดันการต่อยอดบริการมาตรฐาน Thai QR payment เพื่อรองรับการชำระเงินรูปแบบใหม่ที่ให้ร้านค้าสแกน QR code ลูกค้านำหรือบริการ MyPromptQR ซึ่งนับเป็นบริการการชำระเงินแรกของไทยที่ปรับใช้มาตรฐาน ISO 20022 และมีแผนที่จะใช้กับบริการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศ รวมถึงบริการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจในช่วงปลายปี 2563 เป็นต้นไป ซึ่งจะทำให้บริการของสถาบันการเงินสะดวก รวดเร็วขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพของการชำระเงินและระบบเศรษฐกิจไทยโดยรวม รวมทั้งยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นในโลกไร้พรมแดน (globalization)

รพท. ยังได้พัฒนาบริการต่อยอด โดยการนำ QR code มาใช้สำหรับตรวจสอบสถานะและความถูกต้องของการโอนเงินและชำระเงิน (QR verified slip) ช่วยสร้างความมั่นใจในการรับชำระเงิน โดยผู้ใช้บริการสามารถสแกน QR บนสลิป ซึ่งจะปรากฏข้อมูล ชื่อและเลขบัญชีผู้โอน และผู้รับโอน เลขอ้างอิง จำนวนเงิน และ วันที่ทำรายการ

ทำให้ผู้รับชำระเงินมั่นใจว่าได้รับเงินเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ บริการดังกล่าวเป็นการเชื่อมต่อผ่านเทคโนโลยี Application Programming Interface (API) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นการพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เกี่ยวข้องง่ายและสะดวกมากขึ้น

รอบที่ 1 : MyPromptQR มิติใหม่ของ การชำระเงิน

MyPromptQR เป็นบริการชำระเงินผ่าน mobile banking application ที่ลูกค้าสร้าง QR ด้วยบัญชีของตนเอง และแสดงให้ร้านค้าสแกน QR เมื่อร้านค้าสแกน ระบบก็จะตัดเงินตามราคาสินค้า ทำให้ลดขั้นตอนและเวลาของแคชเชียร์ในการรับชำระเงิน รวมถึงลดความผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนในการกดยานเงินไม่ถูกต้อง ซึ่งในบางประเทศเรียกวิธีการชำระเงินนี้ว่า บริการ QR payment แบบที่ลูกค้าเป็นผู้แสดง QR (customer presented mode)

บริการ QR payment รูปแบบใหม่จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ โดยช่วยลดภาระการจับเก็บและจัดการเงินสดแก่ร้านค้า

อีกทั้งข้อมูลการชำระเงินสามารถเชื่อมต่อไปยังระบบสำหรับขายสินค้า (Point Of Sale : POS) ระบบบัญชี ระบบส่งเสริมการขาย และระบบบริหารจัดการคลังสินค้าได้ครบถ้วน ตอบโจทย์ความต้องการของธุรกิจขนาดใหญ่อหรือขนาดกลางที่มีเครือข่ายสาขาจำนวนมาก เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า รวมทั้งร้านค้าสามารถใส่ข้อมูลโปรโมชั่นส่วนลดใน MyPromptQR ได้

ทั้งนี้ ผู้ให้บริการได้เริ่มทยอยเปิดให้บริการแล้วตั้งแต่ช่วงไตรมาส 4 ปี 2562 และคาดว่าจะภายใน 1 - 2 ปี การใช้งานบริการ MyPromptQR จะแพร่หลายในร้านค้าต่างๆ มากขึ้น

บริการชำระเงินในต่างประเทศ

สำหรับการขยายบริการการชำระเงินไปต่างประเทศ ธปท. ได้ผลักดันการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับประเทศในกลุ่มอาเซียนผ่านความร่วมมือในเวทีต่างประเทศ ทั้งในระดับของธนาคารกลางและสมาคมธนาคาร รวมถึงผู้ให้บริการชำระเงินเอกชนในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มให้บริการเชื่อมโยงการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

(1) การเชื่อมโยง Interoperable QR payment เพื่ออำนวยความสะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยว ด้วยการใช้ mobile banking application ของธนาคารที่ร่วมให้บริการ ในการสแกน QR ที่ร้านค้าในต่างประเทศ เพื่อชำระเงินด้วยสกุลท้องถิ่น (local currency)

ของประเทศตนเองได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และมีอัตราแลกเปลี่ยนที่แข่งขันได้ ซึ่งได้ทยอยให้บริการแล้วในหลายประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ ลาว และญี่ปุ่น นอกจากนี้ ธปท. ร่วมกับธนาคารกลางในอาเซียนอยู่ระหว่างการผลักดันการเชื่อมโยง Interoperable QR payment กับกัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในระยะต่อไป

(2) Real-time remittance รองรับการโอนหรือรับเงินข้ามประเทศได้อย่างสะดวก ปลอดภัย รวดเร็ว ภายใต้ค่าธรรมเนียมที่ถูกลง เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเงินกลับของผู้ใช้แรงงานจากต่างประเทศที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

ตารางที่ 1 : การเชื่อมโยงบริการโอนเงินหรือชำระเงินระหว่างประเทศ

ประเทศ	รูปแบบบริการ	เริ่มบริการ	รายละเอียดการให้บริการ
 สิงคโปร์	QR payment Real-time remittance	ตุลาคม 2561 สิงหาคม 2562	ลูกค้าไทยและสิงคโปร์ใช้ mobile application หรือ mobile banking สแกน QR Code ในอีกประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างกัน ลูกค้าธนาคารเฉพาะที่ร่วมโครงการของทั้งสองประเทศโอนเงินระหว่างกัน ด้วยเลขบัญชีธนาคารผ่าน mobile application
 ลาว	QR payment	พฤศจิกายน 2562	ลูกค้าไทยใช้ mobile banking ของธนาคารเฉพาะที่ร่วมโครงการสแกน QR Code ของไทยที่วางในลาว และลูกค้าลาวใช้ mobile banking ของธนาคารที่ร่วมโครงการสแกน QR Code ในไทย เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ
 ญี่ปุ่น	QR payment	ธันวาคม 2561	ลูกค้าไทยใช้ mobile banking ของธนาคารที่ร่วมโครงการสแกน QR Code ณ ร้านค้าที่ร่วมโครงการในญี่ปุ่น เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านระบบการชำระเงินระหว่างประเทศและเทคโนโลยีทางการเงินกับประเทศหรือเขตเศรษฐกิจอื่น ได้แก่ จีน มาเลเซีย เมียนมา เวียดนาม อินโดนีเซีย และฮ่องกง เพื่อหารือแนวทางในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างกัน

ต่อไป โดย ธปท. เชื่อมั่นว่าการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับนานาประเทศ จะช่วยส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และจะเป็นก้าวสำคัญในการสนับสนุนการเข้าถึงบริการชำระเงินของประชาชนในภูมิภาคอาเซียนและประเทศอื่น ๆ อีกด้วย

2. การยกระดับบริการชำระเงินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

ธปท. ได้สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางการเงินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภายใต้ regulatory sandbox ที่เอื้อให้ผู้ให้บริการทางการเงิน

ทั้งสถาบันการเงินและ non-banks สามารถทดสอบการให้บริการในขอบเขตจำกัด เพื่อควบคุมความเสี่ยงและติดตามประเมินผลจาก ธปท. อย่างใกล้ชิดก่อนออกให้บริการใน

วงกว้าง โดยในปี 2562 ธปท. ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมทางการเงินที่สำคัญ ดังนี้

(1) การส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ การใช้เทคโนโลยีชีวมิติ (biometrics) ในการพิสูจน์ และยืนยันตัวตนลูกค้า ธปท. ได้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี biometrics เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการ ให้บริการทางการเงิน โดยสถาบันการเงินและ non-banks อยู่ระหว่างทดสอบภายใต้ regulatory sandbox ของ ธปท. ในการนำเทคโนโลยี biometrics มาใช้พิสูจน์และยืนยัน ตัวตนลูกค้าที่ต้องการเปิดบัญชีเงินฝากและบัญชีเงิน อิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) เพื่อยกระดับกระบวนการรู้จัก ตัวตนลูกค้า (Know Your Customer: KYC) ให้มีความปลอดภัย ป้องกันการถูกปลอมแปลงหรือมีบุคคลอื่นสวมรอยเปิดบัญชี รวมทั้งเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัล

สำหรับการใช้เทคโนโลยี biometrics ในกระบวนการเปิด บัญชีเงินฝากนั้น ปัจจุบันมีผู้ให้บริการที่มีความพร้อม ได้รับอนุญาตให้นำโครงการที่ทดสอบออกจาก regulatory sandbox และให้บริการได้เป็นการทั่วไปแล้ว

นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดทำแนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยี biometrics ในการให้บริการทางการเงิน เพื่อให้ผู้ให้บริการ ภายใต้อำนาจกำกับดูแลของ ธปท. ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในการ ให้บริการได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย รัดกุม และสอดคล้อง กับมาตรฐานสากล สำหรับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ธปท. ได้ส่งเสริมการพัฒนาระบบ National Digital ID (NDID) ให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานการพิสูจน์และยืนยันตัวตน ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการพิสูจน์ยืนยันตัวตน

สปท. ส่งเสริมการพัฒนา ระบบ NDID เพื่อเป็น โครงสร้างพื้นฐานการ พิสูจน์และยืนยันตัวตนทาง อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงส่งเสริมการใช้ biometrics เพื่อยกระดับการให้บริการ ทางการเงิน

กรอบที่ 2 : National Digital Identity (NDID) คืออะไร?

เนชั่นแนลดิจิทัล ไอดี (National Digital ID หรือ NDID) คือโครงสร้างพื้นฐานการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็น platform กลางเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานที่เป็นสมาชิกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ โดยเริ่มจากข้อมูลการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของลูกค้าระหว่างกัน เปรียบเสมือนถนนที่เชื่อมระหว่างผู้ให้บริการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้บริการโดยบริษัท เนชั่นแนลดิจิทัล ไอดี จำกัด ที่เป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทย สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทจัดการกองทุน บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทไปรษณีย์ไทย

NDID platform เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำรายการหรือสมัครใช้บริการต่าง ๆ ผ่านช่องทางดิจิทัล ทั้งบริการทางการเงิน และบริการของภาคธุรกิจและภาครัฐมีความสะดวก รวดเร็ว

และปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากผู้ใช้บริการไม่จำเป็นต้องใช้เอกสารหลักฐานจำนวนมากเพื่อขอใช้บริการ ลดความซับซ้อนในการเตรียมและนำส่งเอกสารหลักฐานในกระบวนการ KYC

ปัจจุบัน ธปท. ได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ทำการทดสอบการให้บริการเปิดบัญชีเงินฝากผ่านช่องทางดิจิทัล โดยใช้การพิสูจน์และยืนยันตัวตนข้ามธนาคารผ่าน NDID platform ภายใต้ regulatory sandbox ของ ธปท. ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารแห่งใหม่ได้ผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น ผ่าน mobile banking application โดยใช้การพิสูจน์และยืนยันตัวตนจากธนาคารที่ตนเองเคยมีบัญชีเงินฝาก ด้วยเทคโนโลยีการจดจำใบหน้า (facial recognition) ที่น่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนได้รับความปลอดภัย สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องเดินทางมาแสดงตนที่สาขา และลดการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน โดยมีแผนขยายการใช้งาน NDID platform ไปสู่บริการอื่นเพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ประชาชนต่อไป

(2)การผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในภาคการเงิน ธปท. ได้ส่งเสริมความร่วมมือของภาคการเงินในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Blockchain เพื่อยกระดับการให้บริการทางการเงิน ซึ่งธนาคารพาณิชย์ได้ร่วมกันจัดตั้งบริษัท บีซีไอ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการให้บริการทางการเงินด้วยเทคโนโลยี Blockchain โดยได้เริ่มให้บริการการออกหนังสือค้ำประกันอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Letter of Guarantee : e-LG) บนระบบ Blockchain เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2562 ซึ่งช่วยลดความซ้ำซ้อนและต้นทุน ลดความเสียหายจากการปลอมแปลงเอกสาร และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

(3)การส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการเงินเพื่อต่อยอดในภาคธุรกิจ และสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ธปท. ได้สนับสนุนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ผ่านความริเริ่มในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในหลายโอกาส เช่น

- งาน Bangkok Fintech Fair 2019 ภายใต้แนวคิด Collaboration for the Future of Finance เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการเงินและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- งาน Blockchain the Series @ BOT เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี Blockchain และส่งเสริมการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้งานจริงในภาคการเงิน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ
- งาน FinTech-RegDay ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงิน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และภาคเอกชนอย่างสมาคมฟินเทคแห่งประเทศไทยเพื่อให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกำกับดูแลแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ FinTech และ Startup ด้าน FinTech

กรอบที่ 3 :
Bangkok FinTech
Fair 2019 :
Collaboration for
the Future of
Finance

ธปท. ได้จัดงาน Bangkok FinTech Fair 2019 ภายใต้แนวคิด “Collaboration for the Future of Finance” เมื่อวันที่ 18-19 กรกฎาคม 2562 ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ธปท. เพื่อกระตุ้นการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีทางการเงิน และส่งเสริมความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาประยุกต์ใช้ ผ่านการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของวิทยากรผู้มีประสบการณ์สูงจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจัดแสดงนวัตกรรมทางการเงิน โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 3,500 คน ทั้งจากสถาบันการเงิน ผู้ให้บริการชำระเงิน FinTech องค์กรภาคธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ บริษัทที่ปรึกษาทางธุรกิจและเทคโนโลยี และสถาบันการศึกษา

สรุปประเด็นสำคัญจากการแลกเปลี่ยนแนวคิดเชิงกลยุทธ์ของการสร้างความร่วมมือในงาน Bangkok FinTech Fair 2019 ดังนี้

(1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินด้วยการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่เปิดกว้าง

(open infrastructure) รองรับการพัฒนาบริการที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกต่างนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น การโอนเงิน digital payment ด้วยระบบพร้อมเพย์ในไทย การชำระเงินค่าโดยสารสาธารณะด้วยเทคโนโลยี Near Field Communication (NFC) ในประเทศอังกฤษ (Transport for London) หรือการใช้เทคโนโลยี Blockchain เพื่อพัฒนา Trade Finance Platform ในฮ่องกง

(2) การส่งเสริมนวัตกรรมและการเข้าถึงบริการทางการเงิน ภาคธนาคาร Big Techs และผู้ให้บริการทางการเงินต่างเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจให้เข้าสู่การให้บริการผ่าน digital platforms และให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อนำเสนอบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า (customer centric) รวมถึงการพัฒนาทักษะของผู้ให้บริการให้เท่าทันเทคโนโลยีใหม่ และกระตุ้นให้ผู้ที่ยังไม่เคยใช้บริการหันมาใช้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลมากขึ้น

(3) การพัฒนาบริการทางการเงินระหว่างประเทศ ผู้ให้บริการทางการเงินในภูมิภาคอาเซียนมีความตื่นตัวสูง มีผู้ให้บริการใหม่ ๆ ต้องการเข้ามาทำธุรกิจด้านการชำระเงินเพิ่มมากขึ้น โดยมีทิศทางชัดเจนในการขยายบริการ digital payment ด้วยการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ตลอดจนการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อช่วยให้การทำธุรกรรมระหว่างประเทศสะดวกและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายการชำระเงินระหว่างประเทศที่หลากหลายให้สามารถใช้ร่วมกันได้ (interoperability)

(4) การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเชิงลึก จะพลิกโฉมการทำธุรกิจในยุคดิจิทัล และช่วยขยายโอกาสทางธุรกิจ เช่น ภาคราชการใช้ข้อมูลพฤติกรรมของลูกค้ามาพัฒนาบริการทางการเงินที่ตรงความต้องการ นอกจากนี้ data analytics ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ในหลายมิติ เช่น การกำหนดกลยุทธ์และทิศทางของธุรกิจ และการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไรก็ดี ต้องคำนึงถึงการกำกับดูแลข้อมูล (data governance) และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(5) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี

ทางการเงิน และบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ รวมทั้งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการสร้างความโปร่งใสในการให้บริการ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและผู้ให้บริการในภาคการเงินต้องร่วมมือกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยไซเบอร์ และยกระดับศักยภาพในการป้องกันภัยและการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามไซเบอร์ที่เพิ่มสูงขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(6) การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้กำกับดูแล สถาบันการเงินและผู้เล่นใหม่ เช่น FinTech ต้องปรับตัวและร่วมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อให้เกิดการแข่งขันและสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิด Fragmentation ในระบบการเงิน อันจะนำไปสู่การพัฒนา นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

ในการจัดงานครั้งนี้ ได้มีการแถลงข่าวเปิดตัวโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ การยกระดับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลผ่านระบบ National Digital Identity (NDID) ซึ่งเป็นตัวกลางเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการพิสูจน์ยืนยันตัวตน และการเปิดตัวบริการชำระเงิน MyPromptQR ซึ่งเป็นบริการชำระเงินด้วย QR payment รูปแบบใหม่ที่ขยายสู่ภาคธุรกิจ

Information

การใช้ข้อมูลการชำระเงิน
เพื่อประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน

ในปัจจุบัน บริการทางการเงินมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันตามการพัฒนาของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ข้อมูลการชำระเงินและการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์จากข้อมูล จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการติดตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ธปท. ริเริ่มแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์จากข้อมูล การชำระเงินเพื่อผลักดันการพัฒนาบริการด้านการเงินและสนับสนุนการวางนโยบายและการกำกับดูแลผู้ให้บริการ ถือเป็นก้าวสำคัญของการไปสู่ digital economy

ธปท. จึงได้ริเริ่มแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการชำระเงิน เพื่อเพิ่มทางเลือกและโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ ผลักดันการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินใหม่ ๆ ของผู้ให้บริการ รวมถึงสนับสนุนการวางนโยบายของประเทศและการกำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการ ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของการไปสู่ digital economy ของภาคการเงินไทย

ด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลักดันโครงการบูรณาการข้อมูลการชำระเงิน เพื่อวางโครงสร้างพื้นฐานระบบการจัดเก็บข้อมูลการชำระเงินที่มีมาตรฐาน ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้หลักธรรมาภิบาลข้อมูล (data governance) การบริหารจัดการข้อมูล (data management) และการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (data privacy) ที่เหมาะสม รวมถึงสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เพื่อรองรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพสร้างประโยชน์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของข้อมูล

ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวให้ความสำคัญกับการกำหนดโครงสร้างฐานข้อมูลที่เหมาะสม แนวทางการบูรณาการข้อมูล และการนำเครื่องมือต่าง ๆ เช่น machine learning และ data modeling มาใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึก รวมถึงการพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลมาใช้อย่างถูกต้องตามหลักการ

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการชำระเงินร่วมกัน เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการพัฒนาระบบงานและเครื่องมือการวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนการจัดทำนโยบาย การกำกับระบบการชำระเงิน และติดตามแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง

กรอบที่ 4 :
กรณีศึกษา –
การพัฒนาโครงสร้าง
ระบบข้อมูลการชำระเงิน
ในต่างประเทศ

อินเดีย มีการพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลการชำระเงิน โดย National Payments Corporation of India (NPCI) ได้เริ่มพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลาง Unified Payment Interface (UPI) เมื่อปี 2559 โดยมีบริการที่สำคัญ คือ Bharat Interface for Money (BHIM) ซึ่งเป็น universal mobile application ที่รวบรวมข้อมูลบัญชีของธนาคารต่าง ๆ ไว้บนระบบเดียวกัน (account aggregator service) นับเป็นบริการที่มีประสิทธิภาพ สะดวก และปลอดภัย เชื่อมบริการทางการเงินของผู้ให้บริการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ UPI กลายเป็นทางเลือกหลักในการทำธุรกรรมทางการเงินของอินเดีย คือ ความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งธนาคารกลางและผู้ให้บริการ ในการผลักดันและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลาง รวมถึงความนิยมในการใช้บริการของภาคธุรกิจและประชาชน โดย UPI ยังทำให้มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น Machine Learning สร้างประโยชน์ต่อยอดได้มากขึ้น เช่น การพิจารณาให้สินเชื่อ และการตรวจจับทุจริต (fraud detection) ที่แม่นยำ รวดเร็ว ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง รวมถึงการพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น

อังกฤษ Bank of England และ Payment Systems Regulator ได้ออกแบบและพัฒนา New Payment Architecture (NPA) หรือโครงสร้างข้อมูลการชำระเงินระดับรายการที่รวบรวมข้อมูลการชำระเงินที่สำคัญเข้าด้วยกัน ได้แก่ ระบบ Bankers Automated Clearing Services Payment Schemes Limited ระบบ Cheque and Credit Clearing Company Limited และระบบ Faster payment Scheme Limited โดยมีการวางโครงสร้างและบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบอัตโนมัติ ช่วยลดภาระการส่งข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือสมัยใหม่ สนับสนุนการกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการรายใหม่หรือรายเล็กได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้วย

นอกจากนี้ NPA ได้ถูกออกแบบให้รองรับการป้องกันอาชญากรรมทางการเงิน ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลการพิสูจน์และระบุตัวตนผู้ใช้บริการที่น่าเชื่อถือ การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงทางการเงิน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ให้บริการด้วยกัน โดยมีการเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและมีข้อมูลแบบ near real-time สามารถระบุพฤติกรรมทางการเงินที่มีแนวโน้มผิดปกติ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการระงับธุรกรรมที่มีความเสี่ยงได้

Reference

ประเทศอินเดีย:

- BIS Papers No 106 The design of digital financial infrastructure: lessons from India by Derryl D'Silva, Zuzana Filková, Frank Packer and Siddharth Tiwari, Monetary and Economic Department
- <https://www.npci.org.in/product-overview/upi-product-overview>
- <https://www.profitbooks.net/upi-unified-payment-interface/>
- <https://economictimes.indiatimes.com/industry/banking/finance/banking/bhim-app-a-technology-ecosystem-for-the-poor/articleshow/56485800.cms>

ประเทศอังกฤษ:

- Payment Strategy Forum, Blueprint for the Future of UK Payments, July 2019

กรอบที่ 5 :
5 เรื่องน่ารู้ เกี่ยวกับ
กฎหมายคุ้มครองข้อมูล
ส่วนบุคคล (Personal
Data Protection Act:
PDPA)

1. ข้อมูลส่วนบุคคลคืออะไร ?

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ที่สามารถทำให้ทราบหรือเชื่อมโยงได้ว่า “ใครเป็นเจ้าของข้อมูล” เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ เลขประจำตัวประชาชน อีเมล ลายนิ้วมือ IP address ประวัติการศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ

2. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคืออะไร ?

พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) เป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้ประโยชน์ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ครอบคลุมหลักการสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ (1) เจ้าของข้อมูลต้องให้ความยินยอม (consent) ในการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เก็บรวบรวมแจ้งไว้ตั้งแต่แรกเท่านั้น (2) ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลต้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือถูกเข้าถึง

โดยผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง (3) เจ้าของข้อมูลมีสิทธิถอนความยินยอม ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อใดก็ได้ หากเป็นความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล โดยกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ในเดือนพฤษภาคม 2563 และกฎหมายลำดับรองจะมีผลบังคับใช้เดือนพฤษภาคม 2564

3. ทำไมต้องมีกฎหมายฉบับนี้ ?

เพื่อยกระดับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของคนไทยให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน รองรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลมากขึ้น รวมทั้งให้สอดคล้องกับการออก General Data Protection Regulation (GDPR) หรือกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปเมื่อปี 2561 เพื่อคุ้มครองข้อมูลของประชาชนในประเทศสมาชิก ด้วยการกำหนดให้ผู้ประกอบการต่างชาติที่ต้องติดต่อหรือรับส่งข้อมูลส่วนบุคคล ต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ

4. บุคคลทั่วไปต้องทำอะไรบ้าง ?

สำหรับบุคคลทั่วไปหรือเจ้าของข้อมูล ก่อนจะให้ข้อมูลส่วนบุคคล ควรอ่านวัตถุประสงค์การขอข้อมูล โดยละเอียด ไม่ด่วนยินยอมหรือให้ข้อมูล หรืออาจเก็บบันทึกการขอข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน หากพบว่าข้อมูลของตนถูกนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ก็สามารถใช้เป็นหลักฐานในการร้องเรียนได้

5. องค์กรต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร ?

สำหรับองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล จำเป็นต้องแจ้งวัตถุประสงค์การขอข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจน และต้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดขอบเขตของการเข้าถึงข้อมูลให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด

Inclusion

การขยายบริการชำระเงิน
ให้เข้าถึงประชาชนทั่วประเทศ

เพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 ที่มุ่งหวังให้ digital payment เป็นทางเลือกหลัก ในการชำระเงิน ธปท. ร่วมกับสถาบันการเงิน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้ส่งเสริมการขยายการใช้ digital payment ให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

1. การขยายจุดรับ QR payment ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ไปยังร้านค้าและผู้ประกอบการรายย่อย เช่น ร้านค้าในชุมชน ร้านอาหารริมทาง หน่วยงานราชการ รวมไปถึงบริการขนส่งสาธารณะที่มีผู้ใช้บริการจำนวนมาก ได้แก่ รถแท็กซี่ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง รถไฟฟ้า เรือโดยสาร โดย ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนจุดรับชำระเงินด้วย QR payment ทั้งสิ้นกว่า 6 ล้านจุดทั่วประเทศ ทั้งจุดรับที่ ร้านค้าและผ่าน online

2. การขยายการใช้ digital payment ใน หน่วยงานภาครัฐที่ติดต่อกับประชาชนจำนวนมาก โดยผลักดันให้สถาบันการเงิน ร่วมดำเนินการตามนโยบาย ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ร่วมกับกรมบัญชีกลางในการ ขยายขอบเขตการจ่ายเงินสวัสดิการผ่านช่องทางดิจิทัลให้ ครอบคลุมผู้รับสวัสดิการ 11 ประเภทในทุกจังหวัดให้ได้ ภายในปี 2563 และร่วมกับกรมสรรพากรในการคืนภาษี เงินได้บุคคลธรรมดาเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารผ่านพร้อมเพย์ แทนการส่งเช็คคืนเงินภาษีผ่านไปรษณีย์ รวมทั้งมีแผนขยาย ให้ครอบคลุมการคืนภาษีเงินได้นิติบุคคลของภาคธุรกิจในปี 2563 อีกด้วย

3. การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริม การใช้ digital payment ให้กับประชาชนอย่างแพร่หลาย รวมถึงการให้ความรู้ในการใช้บริการอย่างถูกต้อง ปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการ ผ่านช่องทางที่ หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ของ ธปท. ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน และศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น รวมถึงการจัดงานสัมมนา ต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าถึงประชาชนในวงกว้าง เช่น งาน Bangkok FinTech Fair 2019

Immunity

การกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยง

นอกจากการดำเนินการทั้ง 4 ด้านที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะทำให้ digital payment มีประสิทธิภาพ สะดวก ประหยัด และปลอดภัย กลายเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของไทย ที่สนับสนุนให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมที่ลดการใช้เงินสด (less-cash society) ไปอีกขั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกด้านหนึ่งที่ขาดไม่ได้ คือ การรักษาความมั่นคงปลอดภัย การบริหารจัดการความเสี่ยงของระบบและบริการ รวมถึงการคุ้มครองผู้ใช้บริการและสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการ digital payment อย่างเหมาะสม

ธปท. จึงได้ผลักดันการกำกับดูแลระบบการชำระเงินให้มีเสถียรภาพ ทั้งการกำกับดูแลโครงการพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญ เช่น ระบบโอนเงินหรือการชำระเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) และยกระดับการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินรายย่อยให้เหมาะสม สอดคล้องกับความเสี่ยงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นบ่อยครั้งในยุคดิจิทัล โดยได้ผลักดันภาคการเงินไทยให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เข้มงวด รัดกุม และพร้อมรับมือความเสี่ยง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การปรับปรุงแนวปฏิบัติ IT risk management การจัดทำกรอบการประเมินความพร้อมด้าน cyber resilience การออกเกณฑ์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยจากการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mobile banking security) ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดในส่วนถัดไปด้านการกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน

นอกจากนี้ ธปท. ได้ปรับปรุงและออกประกาศหลักเกณฑ์

ภายใต้ พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 โดยได้นำกระบวนการออกหลักเกณฑ์ที่ดีหรือ Regulatory Impact Assessment (RIA) มาใช้เพื่อลดอุปสรรคด้านกฎเกณฑ์ ทำให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัวมากขึ้น ได้แก่ หลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) สำหรับการเปิดใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของการรู้จักลูกค้าให้มีความปลอดภัยน่าเชื่อถือตามระดับความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และช่องทางการเปิดให้บริการ e-Money รวมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินอื่น ๆ ผ่าน digital platform ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีกระบวนการในการรู้จักลูกค้าสำหรับการเปิดให้บริการ e-Money ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การแสดงตนของลูกค้า (identification) และ (2) การพิสูจน์ตัวตนลูกค้า (verification) โดยนอกจากผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้าตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ต้องถือปฏิบัติเพิ่มเติมในส่วนการพิสูจน์ตัวตนลูกค้าตามที่ ธปท. กำหนดด้วย เพื่อให้การพิสูจน์ตัวตนลูกค้าของผู้ประกอบการเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องตามระดับความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และช่องทางการเปิดให้บริการ e-Money แต่ละประเภท

การกำกับดูแลเสถียรภาพ ระบบการชำระเงิน

1. การกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญ

โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินเป็นเสมือนฟันเฟืองที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง รองรับการทำธุรกรรมทางการเงินของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป การมีโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีเสถียรภาพ มั่นคงและปลอดภัยจึงเป็นเรื่องที่ ธปท. ในฐานะผู้กำกับดูแลตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญ

โดย ธปท. ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม สอดคล้องตามมาตรฐานสากล รวมถึงลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องเป็นวงกว้าง (systemic risk) เพื่อมุ่งสร้างเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ (financial stability) และความเชื่อมั่นต่อระบบการชำระเงินโดยรวม

ธปท. กำกับดูแลระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment System: SIPS) ได้แก่ ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างพื้นฐานรองรับการโอนเงินหรือการชำระเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบันที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการ โดยกำกับดูแลตามหลักการมาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) ของ Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI) ภายใต้ BIS และ the International Organization of Securities Commissions (IOSCO)

นอกจากนี้ ธปท. ยังประยุกต์ใช้ PFMI ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ (Prominently Important Retail Payment Systems: PIRPS) ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งดำเนินการโดย ธปท. และระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร (Inter-bank Transaction Management and Exchange: ITMX) ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ทั้งนี้ ในปี 2562 แนวโน้มธุรกรรมและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญของระบบที่ ธปท. ให้บริการสรุปได้ดังนี้

ระบบบาทเน็ต (BAHTNET)

ปริมาณธุรกรรม รวม 4.65 ล้านรายการ

4.80% (YoY)
เฉลี่ยต่อวัน 19,061 รายการ

มูลค่าธุรกรรม รวม 819.84 ล้านล้านบาท

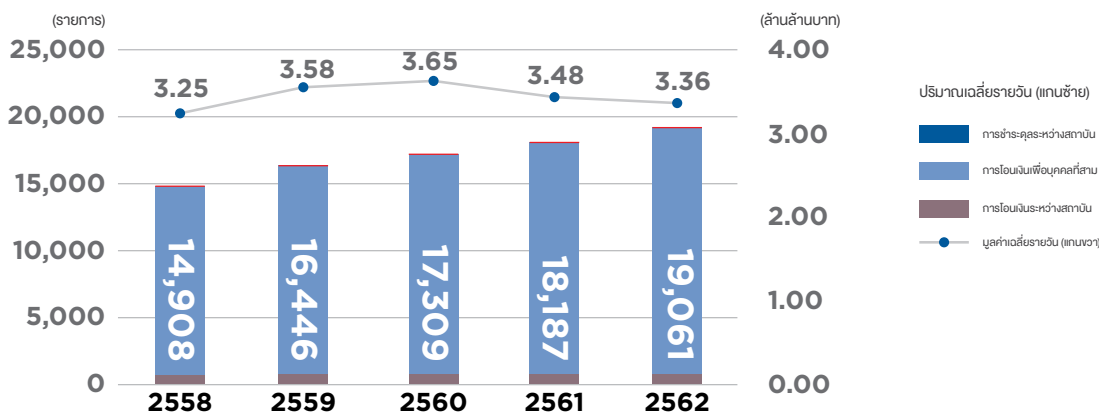
3.18% (YoY)
เฉลี่ยต่อวัน 3.36 ล้านล้านบาท

แนวโน้มธุรกรรม

ระบบบาทเน็ตเป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงรองรับการทำธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน โดยปริมาณการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.80 จาก

ปีก่อนและมีปริมาณธุรกรรมการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 19,061 รายการ ในขณะที่มูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตในปี 2562 มีมูลค่าลดลงร้อยละ 3.18 จากปีก่อน หรือคิดเป็นการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 3.36 ล้านล้านบาท

ภาพที่ 1 : ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตเฉลี่ยรายวัน

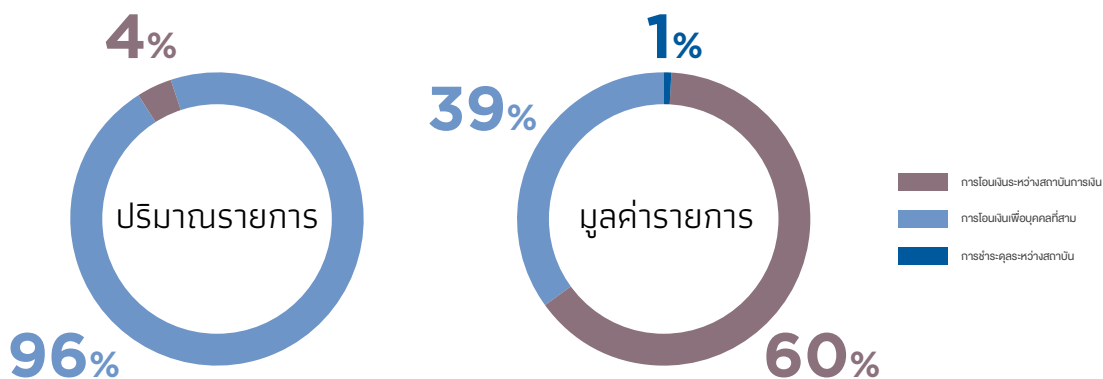
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตตามประเภทธุรกรรมพบว่า ร้อยละ 96 ของปริมาณการโอนเงินทั้งหมดเป็นธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม เช่น ภาครัฐกิจ ประชาชน และบุคคลที่มีถิ่นฐานนอกประเทศที่ใช้บัญชี non-resident โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการ 71.56 ล้านบาท ทั้งนี้ ปริมาณธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งรายการส่วนใหญ่

(ร้อยละ 57.15) มีมูลค่าไม่เกิน 5 แสนบาท โดยเป็นธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ในด้านมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตส่วนใหญ่มาจากธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 59.77 ของมูลค่าการโอนทั้งหมด โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการเท่ากับ 2,588.86 ล้านบาท

ภาพที่ 2 : สัดส่วนการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตจำแนกตามประเภทธุรกรรม

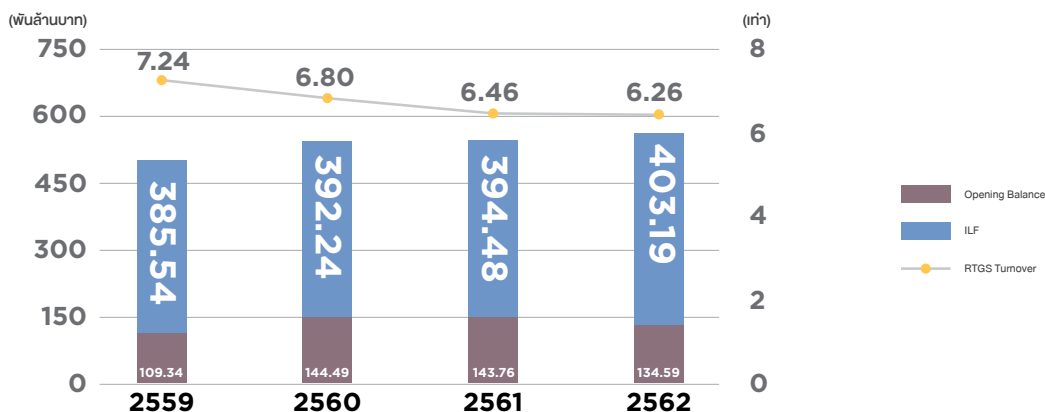
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญ

ระบบบาทเน็ตรองรับธุรกรรมการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน รวมทั้งเป็นช่องทางสำหรับการชำระดุลระหว่างสถาบันของธุรกรรมการโอนเงินรายย่อยที่สำคัญ ได้แก่ ระบบ ICAS และ ITMX (เช่น PromptPay และ bulk payment) โดยในแต่ละวันระบบดังกล่าวจะส่งรายการชำระดุลแบบ net settlement เพื่อชำระดุลระหว่างธนาคารสมาชิกในระบบบาทเน็ต ดังนั้น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) และด้านการชำระดุล (settlement risk) จึงเป็นความเสี่ยงที่สำคัญ โดยสมาชิกในระบบบาทเน็ตจำเป็นต้องมีสภาพคล่องอย่างเพียงพอ เพื่อใช้ในการโอนเงินและชำระดุลระหว่างกันได้อย่างราบรื่น และเพื่อป้องกันมิให้มีผลกระทบต่อสมาชิกรายอื่น ๆ ในระบบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้างได้ (systemic risk)

ในปี 2562 สมาชิกมีสภาพคล่องระหว่างวันจากเงินฝากในบัญชี Current Account (C/A) ที่ ธปท. โดยมี opening balance เฉลี่ย 134.59 พันล้านบาทต่อวัน และมีเงินสภาพคล่องระหว่างวันที่ได้รับจาก ธปท. ซึ่งมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Intraday Liquidity Facilities: ILF) เฉลี่ย 403.19 พันล้านบาทต่อวัน ซึ่งเพียงพอสำหรับการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตได้ทันที และไม่เกิด settlement risk รวมทั้งมีรายการค้างคิวเพียงร้อยละ 6.75 ของมูลค่าการโอนทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่อ้างคิวไม่เกิน 5 นาที ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการหมุนเวียนของสภาพคล่อง (RTGS turnover) ในระบบ ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าการโอนเงินเฉลี่ยรายวันต่อสภาพคล่องของสมาชิกในแต่ละวันพบว่า ในปี 2562 อัตราการหมุนเวียนสภาพคล่องเพื่อใช้ในการโอนเงินลดลงจาก 6.46 เป็น 6.26 เท่า สาเหตุเนื่องมาจากมูลค่าธุรกรรมการโอนเงินเฉลี่ยรายวันในระบบบาทเน็ตลดลง

ภาพที่ 3 : สัดส่วนการโอนเงินผ่านระบบบาทเงินตามประเภทธุรกรรม

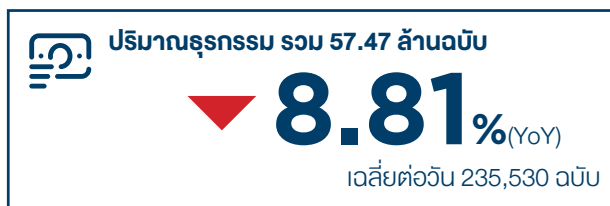

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) เป็นความเสี่ยงอีกด้านที่สำคัญของระบบบาทเงิน โดยการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ระบบดำเนินการได้อย่างราบรื่น ซึ่ง ธปท. ในฐานะที่เป็นทั้งผู้ให้บริการและผู้กำกับดูแลระบบได้กำหนดตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการ (target system

availability) ในปี 2562 ที่ร้อยละ 99.9 และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา system availability ณ สิ้นปี 2562 ของระบบบาทเงินอยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ธปท. มีการติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการและรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องและรายงานผลการดำเนินการต่อ กรท. อย่างสม่ำเสมอ

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (ICAS)

แนวโน้มธุรกรรม

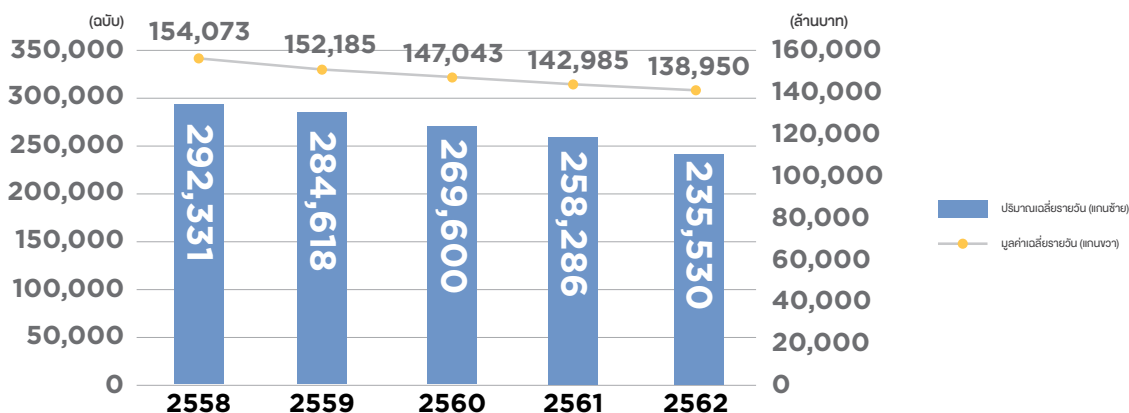
ระบบ ICAS เป็นระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คโดยใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บ แทนการใช้ตัวเช็คจริง โดยในปี 2562 การชำระเงินด้วยเช็คมีมูลค่า 33.85 ล้านล้านบาท นับเป็นธุรกรรมที่มีสัดส่วนสูงสุดของการชำระเงินรายย่อย¹ ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 63 ของธุรกรรมรวม อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 ปริมาณและมูลค่าการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศเฉลี่ย

รายวันลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ร้อยละ 8.81 และ 2.82 ตามลำดับ เนื่องจากมีการทำธุรกรรมผ่าน digital payment แทนการใช้เช็ค โดยในปี 2562 มีปริมาณการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 235,530 ฉบับ คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 138.95 พันล้านบาท

¹ การชำระเงินรายย่อย ประกอบด้วย การชำระเงินด้วยเช็คที่เรียกเก็บผ่านระบบ ICAS และการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร

ภาพที่ 4 : ปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ

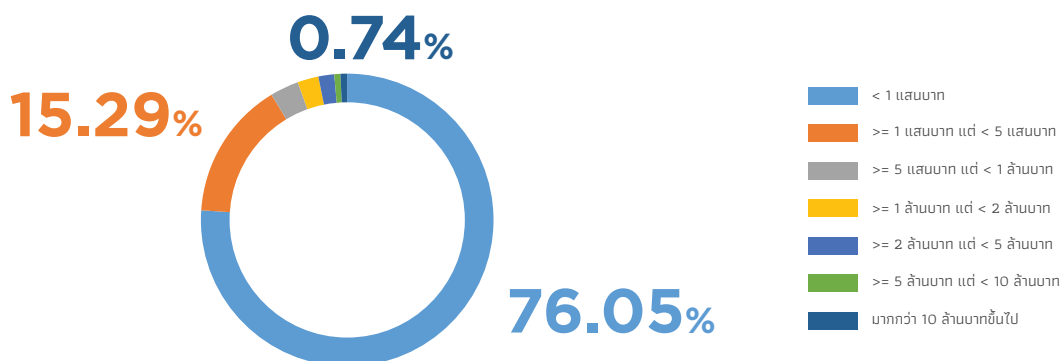

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาตามช่วงมูลค่าการเรียกเก็บเช็คต่อรายการพบว่าในปี 2562 ส่วนใหญ่เป็นรายการเรียกเก็บเช็คที่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 76.05 รองลงมาเป็นรายการเรียกเก็บเช็คที่มีมูลค่า 1 – 5 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.29 ในขณะที่รายการเรียกเก็บเช็คมูลค่าสูงมากกว่า 10 ล้านบาทขึ้นไปมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.74 ของรายการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารทั้งหมด ทั้งนี้ แนวโน้ม

การลดลงในเชิงปริมาณของรายการเรียกเก็บเช็คเมื่อเทียบกับปี 2561 ปรากฏชัดในสองช่วงมูลค่า ได้แก่ ช่วงมูลค่าน้อยกว่า 1 ล้านบาทที่ลดลงร้อยละ 8.90 และช่วงมูลค่า 1 ถึง 5 ล้านบาทที่ลดลงร้อยละ 9.15 โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการปรับพฤติกรรมไปทำธุรกรรมผ่าน digital payment ซึ่งในปัจจุบันสามารถรองรับการทำรายการมูลค่าสูงที่ไม่เกิน 699,999 บาทต่อรายการได้

ภาพที่ 5 : สัดส่วนการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศจำแนกตามช่วงมูลค่า

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญ

ธปท. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) และมีการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบ ICAS มาอย่างต่อเนื่อง โดย ธปท. ได้กำหนดตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการ (target system availability) ในปี 2562 ที่ร้อยละ 99.8 และจากการดำเนินงาน

ที่ผ่านมา system availability ณ สิ้นปี 2562 ของระบบ ICAS อยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ธปท. มีการติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการและรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องและรายงานผลการดำเนินการต่อ กรช. อย่างสม่ำเสมอ

2. การกำกับและตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากการกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินแล้ว ธปท. ยังให้ความสำคัญกับการกำกับและตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินที่เป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้ digital payment โดยมุ่งผลักดันให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีและสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการทั้งสิ้น 113 ราย จำนวนใบอนุญาต 248 ฉบับ และใบขึ้นทะเบียน 3 ฉบับ โดยในปี 2562 มีผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 จำนวน 10 ราย รวมใบอนุญาต 19 ฉบับ ซึ่งครอบคลุมการให้บริการรับชำระเงินแทน การสนับสนุนการให้บริการแก่ผู้รับบัตร การโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) นอกจากนี้ ธปท. ยังได้อนุญาต

การขยายขอบเขตการให้บริการของผู้ประกอบการรายเดิม ซึ่งช่วยขยายบริการชำระเงินให้มีความหลากหลายด้วยต้นทุนที่ต่ำลง ส่งเสริมการแข่งขันของผู้ประกอบการ และการเข้าถึงบริการรับชำระเงินด้วย digital payment ของผู้ประกอบการหรือร้านค้ารายย่อยอีกด้วย โดยสามารถดูรายชื่อผู้ประกอบการได้จากเว็บไซต์ ธปท. ภายใต้หัวข้อ “ระบบการชำระเงิน” > “การกำกับตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน 2560” > “รายชื่อผู้ประกอบการ”

ภาพที่ 6 : การให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจการชำระเงิน ณ สิ้นปี 2562

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เพื่อยกระดับการกำกับและตรวจสอบผู้ประกอบการ ธปท. ได้กำกับการตรวจสอบที่สอดคล้องกับความเสี่ยง (risk-based supervision) โดยมุ่งเน้นการตรวจสอบความเสี่ยงธุรกรรม digital payment ที่มีนัยสำคัญ (significant activities) ของผู้ประกอบการ

รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือ (risk monitoring tool) ที่สนับสนุนการกำกับดูแลและติดตามความเสี่ยงของผู้ประกอบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเท่าทันและตรวจสอบผู้ประกอบการตามความเสี่ยงที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การยกระดับภาคการเงินไทยให้เท่าทันเทคโนโลยีและภัยไซเบอร์

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ได้ถูกนำมาใช้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนธุรกิจของภาคการเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน เทคโนโลยีอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านระบบ เช่น ระบบขัดข้องไม่สามารถให้บริการได้ หรือความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ (cyber threats) ที่นับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความรุนแรงและเป็นวงกว้างจนกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบชำระเงินไทยได้

รพท. จึงได้ผลักดันการเตรียมพร้อมของภาคการเงินไทย เพื่อให้สถาบันการเงินมีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เข้มงวด รัดกุม และเพียงพอตามระดับความเสี่ยง เพื่อลดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการและต่อภาพรวมของระบบ โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางรากฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน IT และการรับมือภัยไซเบอร์ ผ่านการออกหลักเกณฑ์หรือปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อยกระดับการกำกับดูแลและบริหารจัดการความเสี่ยงดังกล่าวให้ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การปรับปรุงแนวปฏิบัติ IT risk management² เพื่อกำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงด้าน IT อย่างน้อย 1 คน และมีผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบดูแลด้าน cybersecurity โดยเฉพาะการจัดทำกรอบการประเมินความพร้อมด้าน cyber resilience³ เพื่อกำหนดให้สถาบันการเงินมีการประเมินความเสี่ยงและความพร้อมในการรับมือภัยไซเบอร์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งครอบคลุมทั้งการระบุความเสี่ยง การป้องกันและเฝ้าระวัง และการตอบสนองต่อเหตุการณ์อย่างรวดเร็ว ตลอดจนการออกหลักเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการเชื่อมต่อหรือใช้บริการด้าน IT จากบุคคลภายนอก

2. การดูแลความเสี่ยงเฉพาะด้าน

นอกจากการวางรากฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมแล้ว การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงเฉพาะด้านได้ รพท. จึงได้ออกเกณฑ์กำกับดูแลในบางเรื่องเป็นการเฉพาะ เช่น เกณฑ์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยจากการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mobile banking security)⁴ เพื่อกำหนดมาตรการขั้นต่ำด้านระบบและการดูแลผู้ใช้บริการ เช่น การไม่อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ที่ไม่ปลอดภัย ทั้งการนำไปเปิดสิทธิ์ให้เข้าถึงระบบปฏิบัติการ (rooted/jailbroken) หรือใช้ระบบปฏิบัติการที่ล้าสมัย รวมถึงมาตรการเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความปลอดภัย เช่น การกำหนดให้ PIN และ Password มีความซับซ้อนคาดเดาได้ยาก หรือการเพิ่มการตรวจสอบแอปพลิเคชันปลอมให้ครอบคลุมขึ้น เกณฑ์การทดสอบเจาะระบบแบบเสมือนจริง (red-teaming)⁵ เพื่อยกระดับการทดสอบระบบในการรับมือภัยไซเบอร์ที่เสมือนจริงมากขึ้น และประเมินความพร้อมในการรับมือของสถาบันการเงิน ในด้านการป้องกัน การตรวจจับและการตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ การกำกับดูแลข้อมูล (data governance) และการบริหารควบคุมความเสี่ยงจากการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ ได้แก่ เทคโนโลยี cloud computing, Blockchain,

สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ รพท. หน้าหลัก > “ประกาศ/หนังสือเวียน” https://www.bot.or.th/App/FIPCS/Thai/PFIPCS_list.aspx

² หลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology risk) ของสถาบันการเงิน และแนวปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงจากบุคคลภายนอก

³ การประเมินความพร้อมการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์

⁴ แนวนโยบาย เรื่อง การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการทางการเงินและการชำระเงินบนอุปกรณ์เคลื่อนที่

⁵ แนวปฏิบัติการทดสอบเจาะระบบแบบ Intelligence-led

Artificial Intelligent (AI), Machine learning (ML) และ biometrics เพื่อยกระดับการกำกับดูแลความเสี่ยงของผู้ให้บริการให้สอดคล้องกับรูปแบบทางธุรกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การกำกับดูแลแบบ on-going supervision เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และผลักดันให้สถาบันการเงินประเมินความพร้อมด้านไซเบอร์ด้วยตนเอง (self-assessment) อย่างต่อเนื่อง สอดรับกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

4. การสร้างความร่วมมือในการกำกับดูแล เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเงินไทยและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดย ธปท. ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ การช่วยกันเตือนภัย และการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ซึ่งมีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยไซเบอร์ การยกระดับความพร้อมการรับมือภัยไซเบอร์ การซักซ้อมรับมือภัยไซเบอร์ทั้งในระดับภาคการธนาคารและภาคการเงิน การสร้างและพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการสร้างความรู้ให้กับภาคประชาชน

นอกจากนี้ ธปท. ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยข้อมูลสถิติระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขัดข้องที่กระทบต่อการให้บริการสำคัญ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบคุณภาพการให้บริการของธนาคารพาณิชย์โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และได้รับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อระบบเกิดเหตุขัดข้อง

กรอบที่ 6 :
การยกระดับความ
พร้อมรับมือภัย
ไซเบอร์ของภาค
การเงินในประเทศ
และ ASEAN

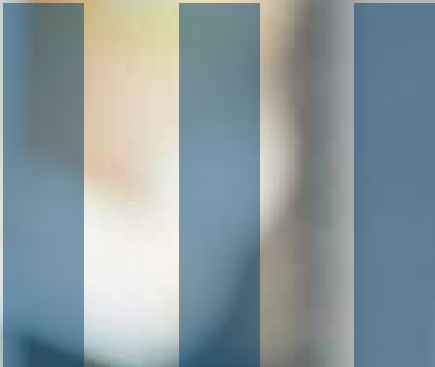

ในปี 2562 ธปท. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) จัดซ้กซ้อมรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับภาคการเงิน (Financial Sector Cyber Exercise) เป็นปีที่ 2 เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือเหตุการณ์ภัยไซเบอร์ทั้งด้านเทคนิค กระบวนการ การประสานงาน และการสื่อสาร

นอกจากนี้ ธปท. ร่วมมือกับ Bank for International Settlements (BIS) จัดสัมมนา “ASEAN Financial Regulators’ Program on Cyber Resilience” แก่บุคลากรทางไซเบอร์ทุ้ระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานธนาคารกลางและผู้กำกับดูแลภาคการเงินของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยง

จากภัยไซเบอร์และแนวทางการรับมือที่เหมาะสมและการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์เพิ่มโอกาสในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือของผู้เข้าร่วมสัมมนา รวมถึงวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้าน cybersecurity จากธนาคารกลางและองค์กรชั้นนำในต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ ธปท. จะจัดให้แก่สมาชิกอาเซียนเป็นประจำทุกปี

แนวโน้มธุรกรรม
ด้านการชำระเงิน
“The way we pay”

1. ภาพรวมการใช้บริการการชำระเงินในปี 2562

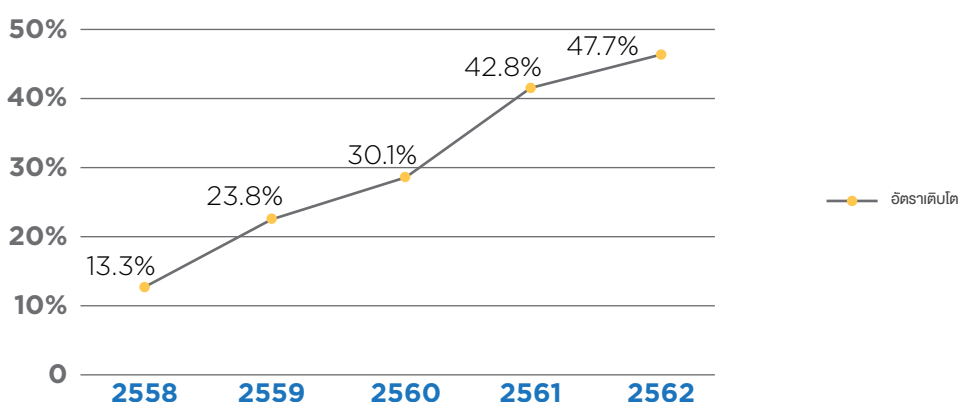
**คนไทยนิยมใช้บริการ
digital payment
เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง**

ในปี 2562 ปริมาณธุรกรรม digital payment โดยรวมอยู่ที่ 8,985 ล้านรายการ เติบโตขึ้นถึงร้อยละ 47.7 จากปีก่อน ซึ่งผลส่วนใหญ่มาจากการทำธุรกรรมผ่าน mobile banking/ internet banking ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ปริมาณธุรกรรมและมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 74.7 และ 21.0 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เนื่องจากการ

ใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และธุรกรรมส่วนใหญ่ไม่เสียค่าธรรมเนียมตั้งแต่การประกาศลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินของธนาคารพาณิชย์ในปี 2561

ณ สิ้นปี 2562 ปริมาณธุรกรรม digital payment ต่อคนต่อปีของไทยอยู่ที่ 135 ครั้งต่อคนต่อปี ขยายตัวจาก 89 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปีก่อนหน้า ย้ำให้เห็นถึงการใช้ digital payment ที่เพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามการดำเนินการภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 ที่มีเป้าหมายสำคัญในการส่งเสริมให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทย ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมที่ลดการใช้เงินสด (less-cash society) ได้ในอนาคตอันใกล้

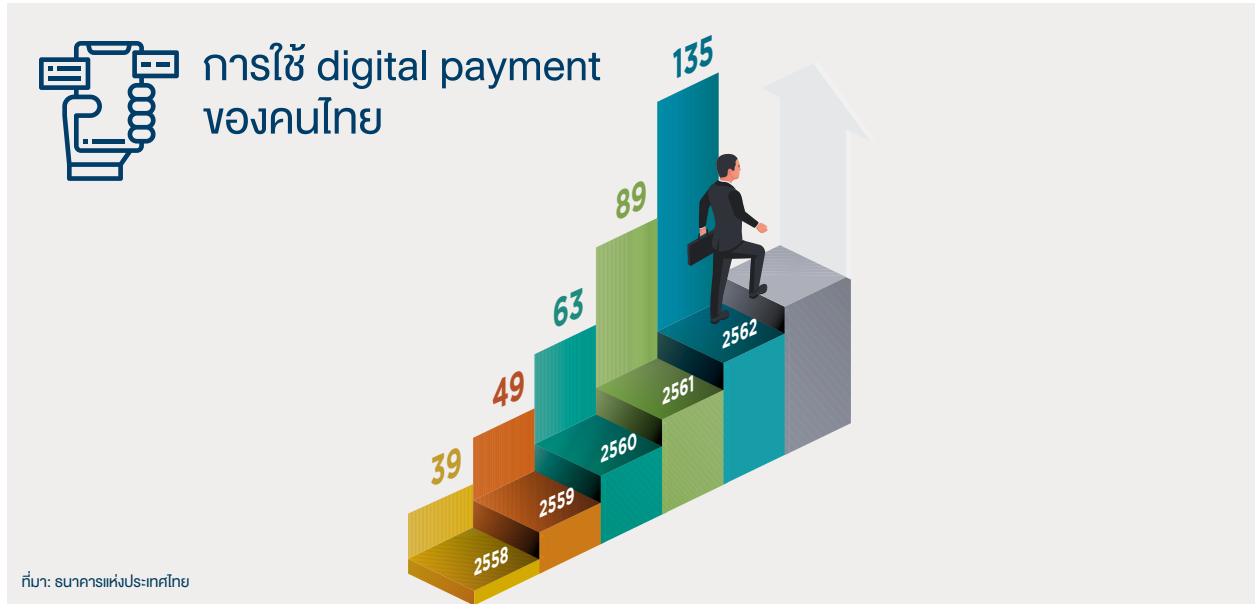
ภาพที่ 7 : อัตราการเติบโตของปริมาณธุรกรรม digital payment ระหว่างปี 2558-2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

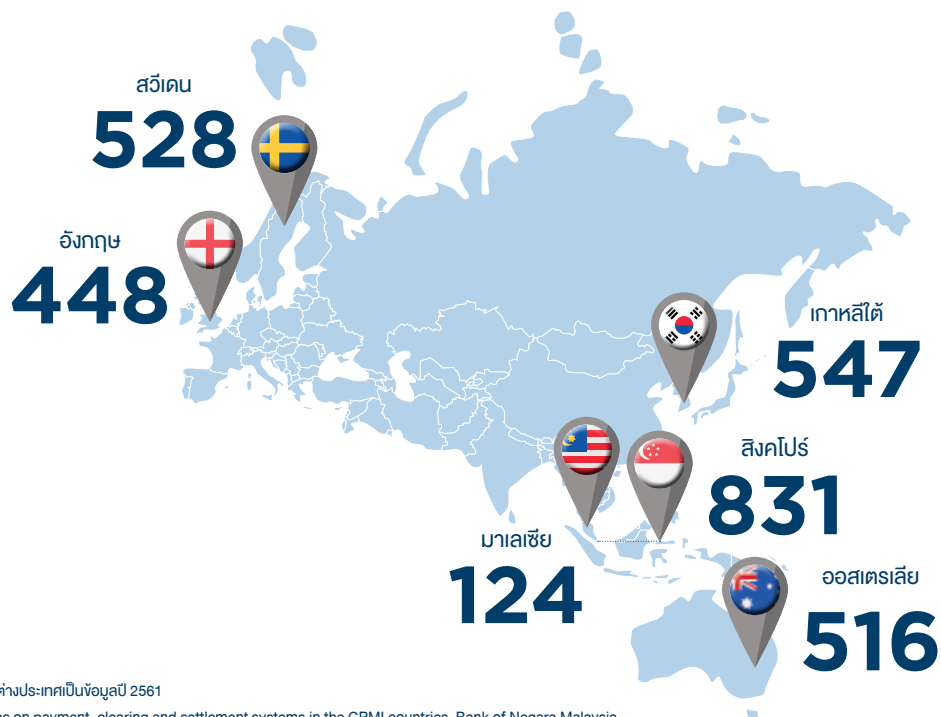

ภาพที่ 8 : การใช้ digital payment ต่อคนต่อปีของไทย

ภาพที่ 9 : การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ*

การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ*

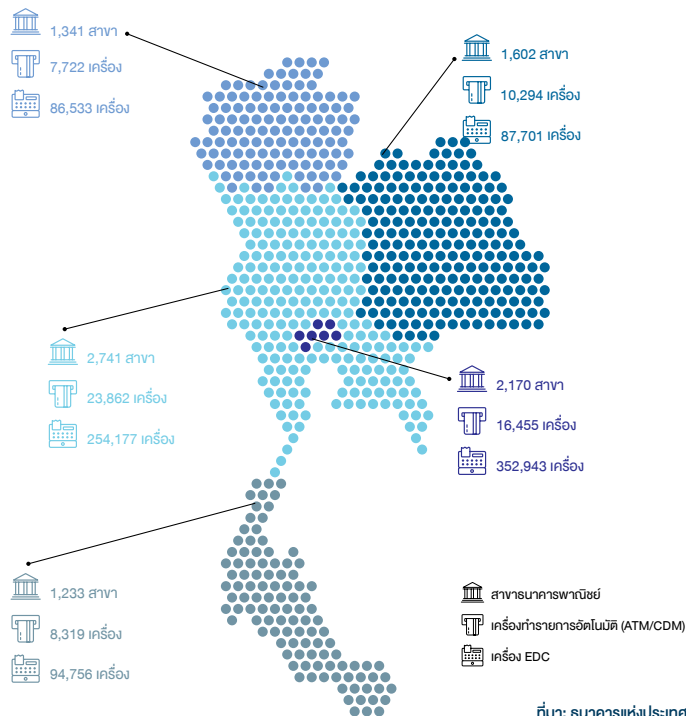

* สูตรรวม e-Payment ในต่างประเทศเป็นข้อมูลปี 2561

ที่มา: BIS (2018) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries, Bank of Negara Malaysia

2. ช่องทางบริการชำระเงินในปี 2562

ภาพที่ 10 : ช่องทางบริการชำระเงินในปี 2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ณ สิ้นปี 2562

สาขานาการ

8,985

สาขา

เครื่อง ATM/CDM

66,652

เครื่อง

เครื่องรับบัตร (EDC)

876,149

เครื่อง

จุดรับ QR Payment

กว่า 6 ล้าน จุด

ด้วยความนิยมในการใช้ mobile payment ที่เพิ่มขึ้น สถาบันการเงินหลายแห่งได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรม การชำระเงินที่เปลี่ยนไป

สาขานาการ ณ สิ้นปี 2562 สาขาของสถาบันการเงิน มีจำนวนรวม 8,985 สาขา ลดลงสุทธิ 225 สาขา จากปีก่อน เนื่องจากเป็นช่องทางการให้บริการที่ต้นทุนสูง

- ธนาคารพาณิชย์ไทยลดลง 226 สาขา
- สาขานาการต่างประเทศลดลง 1 สาขา
- สถาบันการเงินเฉพาะกิจขยายเพิ่มขึ้น 2 สาขา

เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค กรุงเทพฯ มีจำนวนสาขานาการลดลงมากที่สุดถึง 109 สาขา รองลงมาคือ ภาคกลางและภาคเหนือ 51 และ 33 ตามลำดับ

เครื่อง ATM/CDM ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนเครื่องรวม 66,652 เครื่อง ลดลงจากปีก่อน 989 เครื่อง ซึ่งเป็นการลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความนิยมในการใช้ mobile banking/internet banking ที่สูงขึ้น และเมื่อพิจารณาเทียบกับต่างประเทศ พบว่าไทยมีจำนวนเครื่อง ATM/CDM อยู่ที่ 1,001 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน อยู่ในระดับใกล้เคียงกับออสเตรเลียและอังกฤษที่มีจำนวนเครื่อง ATM/CDM อยู่ที่ 1,198 และ 993 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ตามลำดับ แต่ยังคงสูงกว่าประเทศที่มีความเป็น cashless society เช่น สวีเดนและสิงคโปร์ ที่มีจำนวนเครื่อง ATM/CDM เพียง 295 และ 532 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน

**จำนวน
จุดรับชำระเงิน
QR payment
เพิ่มขึ้น
ตามความนิยม
ในการใช้
mobile
payment**

เครื่องรับบัตร (EDC) ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนเครื่อง EDC ถึง 876,149 เครื่องส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงการขยายจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไปทั่วประเทศเมื่อปี 2560 ส่งผลให้จำนวนเครื่อง EDC เพิ่มขึ้นกว่า 5 แสนเครื่องจากช่วงก่อนเริ่มโครงการ และเมื่อคิดสัดส่วนเครื่อง EDC ต่อประชากรจะอยู่ที่ 12,918 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน อย่างไรก็ตามจำนวนเครื่อง EDC ในประเทศไทยต่อประชากรยังไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ สวีเดน

และสิงคโปร์ ที่มีเครื่อง EDC อยู่ที่ 38,985 40,550 27,027 และ 35,645 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการติดตั้งเครื่อง EDC กับการรับชำระเงินด้วย mobile banking ผ่านช่องทางรับชำระเงินใหม่ ๆ อย่าง QR payment พบว่า การติดตั้งเครื่อง EDC มีต้นทุนสูงกว่า ร้านค้าบางส่วนจึงหันมาวาง QR code เพื่อรับชำระเงินมากขึ้น ทำให้จุดรับ QR payment ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนรวมกว่า 6 ล้านจุด

ตารางที่ 2 : จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศต่าง ๆ

หน่วย: จำนวนเครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน

	ไทย	มาเลเซีย	ออสเตรเลีย	อังกฤษ	สวีเดน	สิงคโปร์
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ*	1,001	N/A	1,198	993	295	532
จำนวนเครื่องรับบัตร*	12,918	20,000	38,985	40,550	27,027	35,645

* จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศไทยเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2561 ส่วนประเทศไทย และประเทศมาเลเซียเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2562

ที่มา: BIS (2018) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries, Bank of Negara Malaysia

3. พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย

1) การชำระเงินของประชาชน ภาคธุรกิจและภาครัฐ

ภาคประชาชน

ปี 2562

ปริมาณธุรกรรมรวม
10.1 พันล้านรายการ
(+37.0% YoY)

มูลค่าธุรกรรมรวม
43.3 ล้านล้านบาท
(+14.8% YoY)

ในปี 2562 ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมชำระเงินของประชาชนยังเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นอัตราร้อยละ 37 และร้อยละ 14.8 ตามลำดับเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยส่วนใหญ่เป็นการทำธุรกรรมผ่าน mobile banking/ internet banking ที่มากขึ้น เนื่องจากการใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว สามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา ปลอดภัย และมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ไม่คิดค่าธรรมเนียมจากการประกาศลดค่าธรรมเนียมเมื่อปี 2561 อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการใช้พร้อมเพย์ และ Thai QR payment เพื่อการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การทำธุรกรรมผ่าน mobile banking/

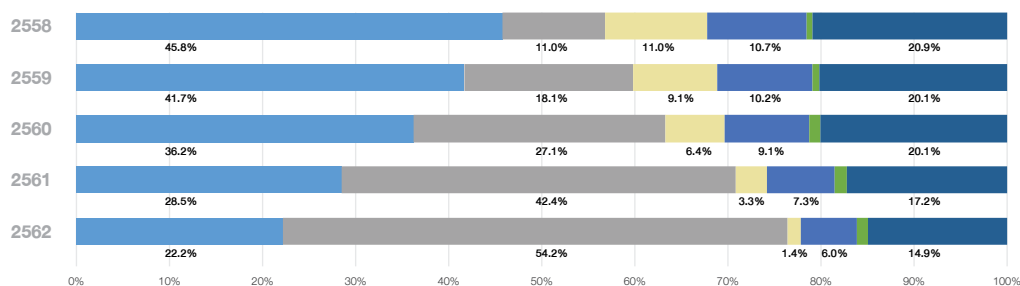
internet banking ของประชาชนมีอัตราเติบโตเชิงปริมาณ และมูลค่าที่ร้อยละ 75.2 และ 28.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ตามลำดับ ในทางกลับกันการโอนเงินและชำระเงินผ่านเครื่อง ATM/CDM ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ มีการหดตัวต่อเนื่องกว่า ร้อยละ 40 ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงมูลค่า

นอกจากนี้ ยังพบว่าประชาชนเริ่มปรับพฤติกรรมมาโอนเงิน และชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking มากขึ้น

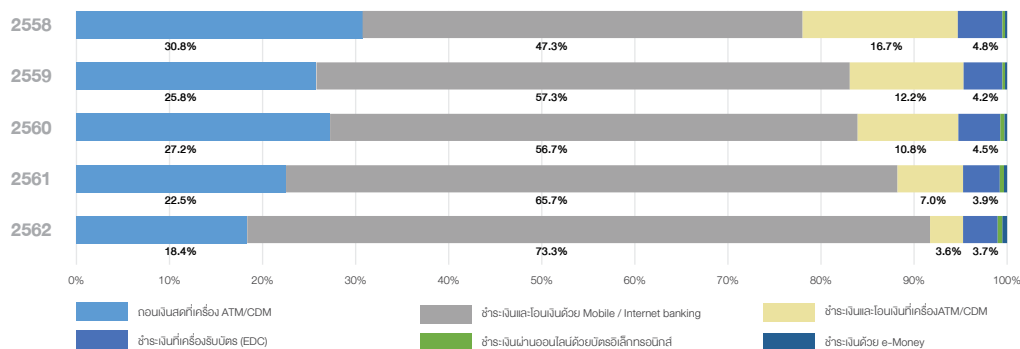
โดยในปี 2562 มีปริมาณรวม 2.4 เท่าของการโอนเงินสดผ่าน เครื่อง ATM/CDM ที่มีมูลค่าการโอนเงินสดหดตัวอย่างต่อเนื่อง สำหรับการชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ยังเป็นการ ชำระเงินผ่านเครื่อง EDC มากกว่าการชำระเงินผ่านออนไลน์ ส่วน การใช้ e-Money เป็นที่นิยมเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเติบโตกว่าร้อยละ 30 ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงมูลค่า โดยมีมูลค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 140 บาทต่อรายการ สะท้อนถึงการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 11 : สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของประชาชน ปี 2558 - 2562

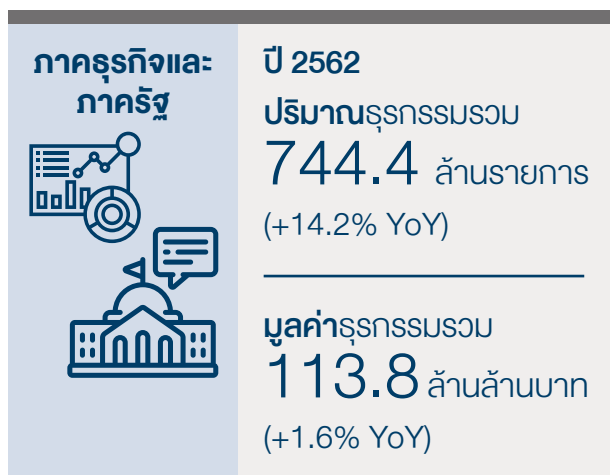
สัดส่วนปริมาณการชำระเงินของประชาชน

สัดส่วนมูลค่าการชำระเงินของประชาชน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

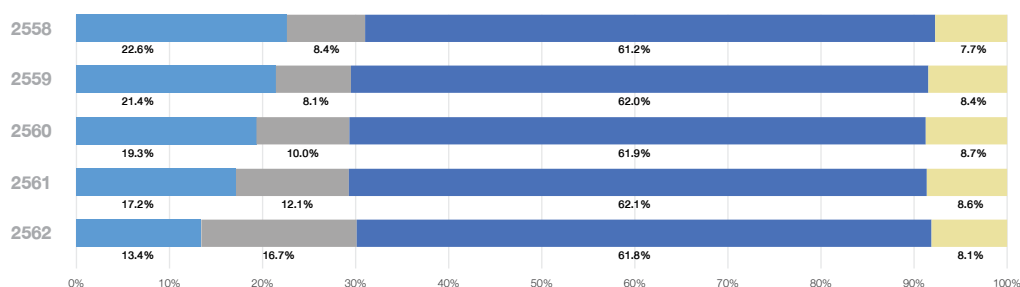
การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาคธุรกิจและภาครัฐ ในปี 2562 มีการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณธุรกรรมส่วนใหญ่ยังคงเป็นการโอนเงินและตัดเงินล่วงหน้าอัตโนมัติ (direct debit/ direct credit) อย่างไรก็ดี เนื่องจากธนาคาร

พาณิชย์ได้มุ่งพัฒนาบริการใหม่เพื่อตอบโจทย์ภาคธุรกิจ รวมถึงการขยายการใช้ digital payment ในหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking มีอัตราเติบโตจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 57.6 และ 12.8 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าสูงสุดเมื่อเทียบกับช่องทางอื่น

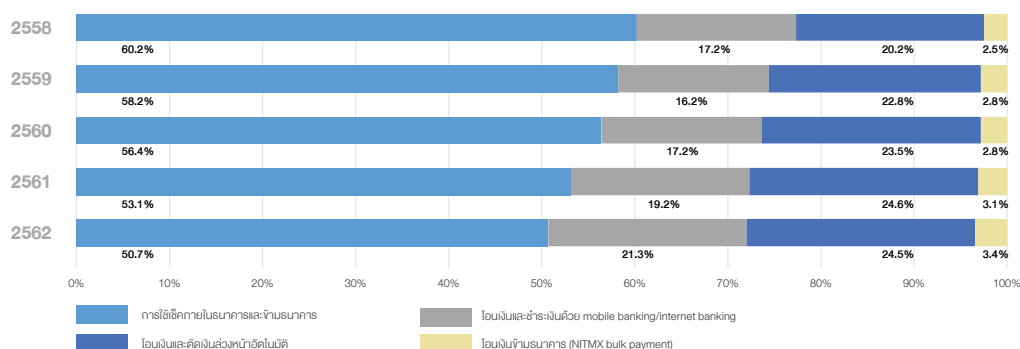
ส่วนทางกับปริมาณและมูลค่าการใช้เช็คที่หดตัวอย่างเห็นได้ชัดกว่าร้อยละ 10.8 และ 3.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน ส่วนหนึ่งมาจากการที่กรมสรรพากรยกเลิกการจ่ายเช็คคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารผ่านพร้อมเพย์ ประกอบกับภาคธุรกิจบางส่วนเริ่มนิยมโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking ซึ่งในปัจจุบันสามารถรองรับการทำรายการมูลค่าสูงถึง 699,999 บาทต่อรายการได้

ภาพที่ 12 : สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของภาคธุรกิจและภาครัฐ ปี 2558 - 2562

สัดส่วนปริมาณการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ

สัดส่วนมูลค่าการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

2) การใช้เงินสด

แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงคุ้นชินกับการใช้เงินสดเพื่อจับจ่ายในชีวิตประจำวัน แต่ปริมาณการถอนเงินสดของคนไทยในปี 2562 ยังเพิ่มขึ้นในอัตราคงเดิมที่ร้อยละ 6 ในขณะที่มูลค่าการถอนเงินสดหดตัวลงต่อเนื่องที่ร้อยละ 7.4 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยประชาชนนิยมถอนเงินสดมูลค่าไม่สูงนักเฉลี่ยราวครั้งละ 3,500 บาท ผ่านเครื่อง ATM/CDM ซึ่งประกอบด้วยการถอนเงินสดด้วยบัตรผ่านเครื่องของธนาคาร การถอนเงินสดด้วยบัตรที่เครื่องในต่างประเทศ การเบิกถอนเงินสดล่วงหน้าด้วยบัตรเครดิต และการถอนเงินสดโดยไม่ใช้บัตรหรือการถอนเงินผ่าน mobile application

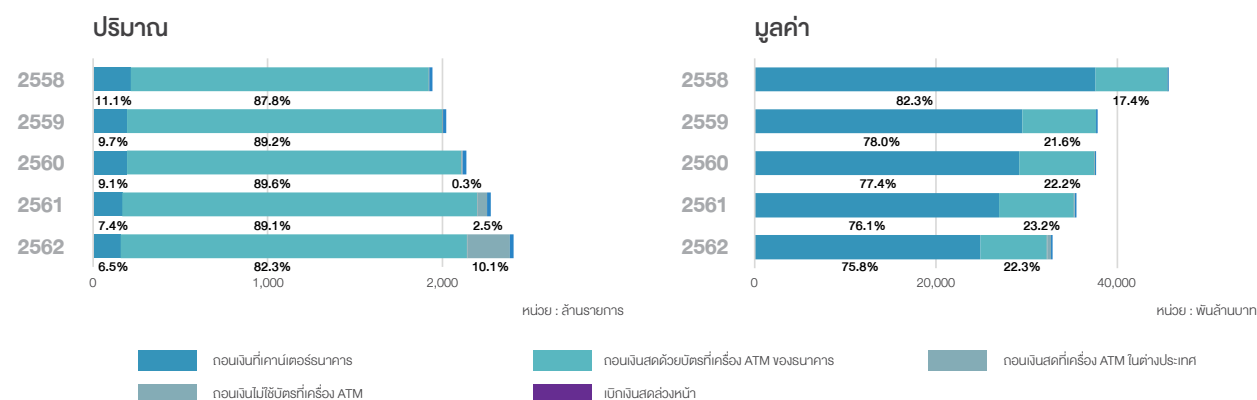
ในปี 2562 คนไทยถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM เฉลี่ย 34 ครั้งต่อคนต่อปี ซึ่งถือเป็นช่องทางหลักในการถอนเงินสด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 93.5 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 6.5 เป็นการถอนเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร โดยปริมาณการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM เพิ่มขึ้นในอัตราคงเดิมที่ร้อยละ 6.7 เมื่อเทียบกับปีก่อน สำหรับการถอนเงินสดผ่าน

**การถอนและฝากเงินสด
มีแนวโน้มลดลง
เช่นเดียวกับปีก่อน**

เคาน์เตอร์ธนาคารมีอัตราเติบโตหดตัวลงร้อยละ 6.5 ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการลดลงของสาขาธนาคาร

เรื่องหนึ่งที่น่าสนใจคือ คนไทยเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาถอนเงินด้วย mobile application (ถอนเงินไม่ใช้บัตร) ผ่านเครื่อง ATM/CDM ของธนาคารเดียวกันเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แทนการถอนเงินด้วยบัตร โดยมีปริมาณธุรกรรมถอนเงินเฉลี่ยสูงถึง 20.4 ล้านรายการต่อเดือน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.1 จากปีก่อนที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.5 เมื่อเทียบกับปริมาณการถอนเงินสดทั้งหมด ปริมาณและมูลค่าการใช้งานเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 3.3 เท่า และ 3.6 เท่าตามลำดับ

ภาพที่ 13 : ปริมาณและมูลค่าการถอนเงินของคนไทย ปี 2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

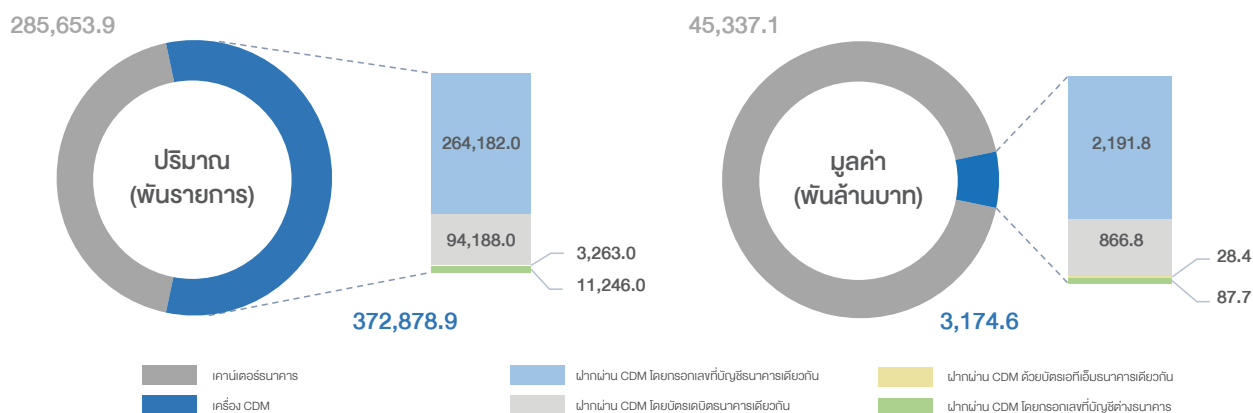
อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงมูลค่า จะเห็นทิศทางที่ตรงกันข้าม โดยในปี 2562 การถอนเงินผ่านช่องทางเคาน์เตอร์ธนาคารมีมูลค่าราว 25 ล้านล้านบาท คิดเป็น 3 เท่าของการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM และคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 75.8 ของมูลค่าการถอนเงินสดทั้งหมด โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการอยู่ที่ประมาณ 158,500 บาท สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนนิยมไปถอนที่เคาน์เตอร์ธนาคาร ในกรณีที่ต้องการถอนเงินจำนวนมาก ส่วนการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM มีมูลค่ารวมประมาณ 8 ล้านล้านบาท ลดลงร้อยละ 6.3 จากปีก่อน และมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการลดลงมาอยู่ที่ประมาณ 3,500 บาท

**คนไทยเริ่มนิยม
ถอนเงินสดผ่าน mobile
application**

**มูลค่าเฉลี่ยในการ
ถอนเงินผ่าน ATM ต่อครั้ง
ยังลดลงต่อเนื่อง**

ปริมาณการฝากเงินหดตัวลงร้อยละ 3.9 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้บริการโอนเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการฝากเงิน ทั้งนี้ การฝากเงินที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นการลดลงของการฝากเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร เนื่องจากประชาชนหันไปฝากเงินผ่านเครื่อง CDM ที่สะดวกกว่า ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 57 ในปี 2562 แต่เมื่อพิจารณาในเชิงมูลค่า ประชาชนยังนิยมฝากเงินมูลค่าสูงผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร เห็นได้จากมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการประมาณ 158,700 บาท ที่สูงกว่าการฝากเงินสดผ่านเครื่อง CDM ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 8,500 บาทต่อรายการ

ภาพที่ 14 : ปริมาณและมูลค่าการฝากเงิน ปี 2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3) การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์

จำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (บัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตร ATM) ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนบัตรรวมทั้งสิ้น 104.1 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 จากปีก่อน โดยบัตรเดบิตและบัตรเครดิตมีจำนวน 64.8 ล้านใบ และ 24.0 ล้านใบ เติบโตขึ้นร้อยละ 4.4 และร้อยละ 7.3 ตามลำดับ จากปี 2561 ในขณะที่บัตร ATM มีจำนวน 15.3 ล้านใบ ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 11.9

การลดลงของบัตร ATM ส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนบางส่วนเปลี่ยนไปสมัครใช้บัตรเดบิตแทน เพราะมีคุณสมบัติเพิ่มเติมที่สามารถใช้ชำระค่าสินค้าและบริการทั้ง ณ จุดรับชำระหรือร้านค้าและผ่านช่องทางออนไลน์ได้ รวมถึงสิทธิประโยชน์พิเศษต่าง ๆ และความนิยมที่เพิ่มขึ้นในการถอนเงินสดโดยไม่ใช้บัตรหรือการถอนเงินผ่าน mobile application นอกจากนี้ ธปท. ได้มีนโยบายในการดูแลความปลอดภัยโดยกำหนดให้มีการเปลี่ยนบัตรอิเล็กทรอนิกส์จากแบบแถบแม่เหล็กเป็นบัตร

**จำนวนบัตร ATM
ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
ส่วนหนึ่งเป็นผลจาก
การเปลี่ยนบัตร
แถบแม่เหล็กเป็น
บัตรชิปการ์ด
เพื่อเพิ่มความปลอดภัย**

แบบชิปการ์ด เพื่อป้องกันการถูกมิจนาชีพโจรกรรมข้อมูลในบัตรแถบแม่เหล็กไปทำบัตรปลอม (skimming) เป็นการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย และช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนผู้ใช้บัตร

**การโอนเงินและ
ชำระเงินด้วยบัตร
ผ่านเครื่อง ATM/CDM
ลดลงต่อเนื่อง
จากความนิยมของ
mobile banking/ internet
banking ที่เพิ่มขึ้น**

ตารางที่ 3 : จำนวนและสัดส่วนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ณ สิ้นปี 2562 และอัตราเพิ่ม/ลดจากปี 2561

ประเภทบัตร	จำนวนบัตร (ล้านใบ)	สัดส่วนบัตร (%)	อัตราการ เติบโต (%) (เทียบ ปี 61 - 62)
บัตรเอทีเอ็ม	15.3	14.7	-11.9
บัตรเดบิต	64.8	62.2	4.4
บัตรเครดิต	24.0	23.0	7.3
รวมบัตรอิเล็กทรอนิกส์	104.1	100.0	2.2

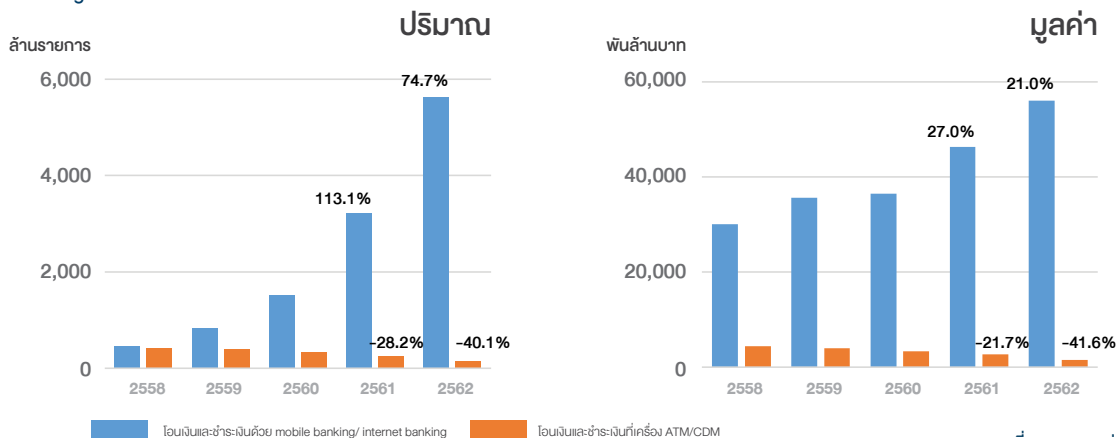
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้งานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ปริมาณการโอนเงินและชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่เครื่อง ATM/CDM ในปี 2562 อยู่ที่ 146.7 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 1,547.4 พันล้านบาท ซึ่งลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากปีก่อนกว่าร้อยละ 40

ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงมูลค่า ด้วยการใช้งานที่สะดวกและราคาถูกลง กระตุ้นให้ประชาชนเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปทำธุรกรรมผ่าน mobile banking/ internet banking เพื่อโอนเงินหรือจ่ายชำระบิลมากขึ้น

ภาพที่ 15 : ปริมาณการโอนเงินและชำระเงินด้วยบัตร ATM และบัตรเดบิตที่เครื่อง ATM/CDM เปรียบเทียบกับการโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking

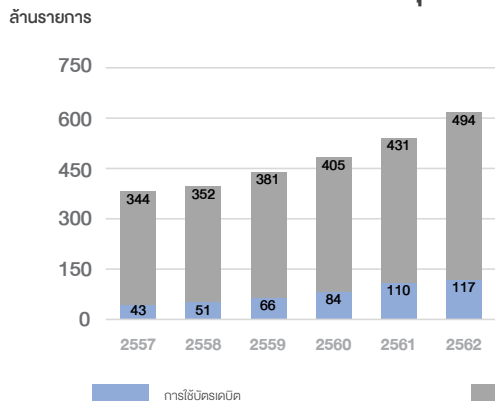

แม้การใช้งานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครื่อง ATM/CDM จะลดลง แต่การใช้งานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขายหรือร้านค้าและผ่านช่องทางออนไลน์ในปี 2562 ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา สะท้อนความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดขายอยู่ที่ 610.8 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 1,609.2 พันล้านบาท มีอัตราเติบโต

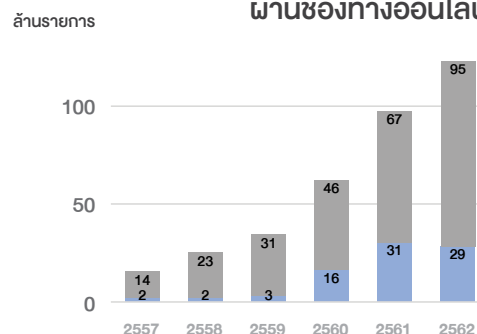
เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.9 และร้อยละ 8.7 ตามลำดับเมื่อเทียบกับปี 2561 ซึ่งมากกว่าการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีปริมาณธุรกรรมรวม 123.1 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 231 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 26.1 และร้อยละ 32.3 ตามลำดับ โดยบัตรเครดิตยังคงเป็นสื่อหลักในการชำระเงินทั้ง ณ จุดขายและผ่านช่องทางออนไลน์

ภาพที่ 16 : ปริมาณการใช้บัตรเดบิตและบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการที่จุดรับชำระและช่องทางออนไลน์

ปริมาณการชำระค่าสินค้าและบริการที่จุดขาย

ปริมาณการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์

STAT & FACT 1 : ส่องอันดับ....คนไทยรู้อะไรมากที่สุด

ในแต่ละปีคนไทยมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะความสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องพกเงินสดติดตัวจำนวนมาก รวมทั้งได้สิทธิประโยชน์พิเศษมากมาย

จากสถิติในปี 2562 พบว่า 5 อันดับประเภทธุรกิจที่คนไทยซื้อสินค้าและบริการทั้งที่จุดขาย และผ่านช่องทางออนไลน์มากที่สุด ได้แก่

การชำระเงินที่ร้านค้า หรือจุดขาย

อันดับ 1

41%

ธุรกิจค้าปลีก (retail shop) เช่น การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า

อันดับ 2

20%

ด้านพลังงาน (gas and fuel station) เช่น ค่าน้ำมัน ค่าแก๊สที่ปั้มน้ำมัน

อันดับ 3

10%

ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหารทั่วไป และ fast food

อันดับ 4

5%

ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม เช่น ซอฟต์แวร์ IT ค่าโทรศัพท์และค่าอินเทอร์เน็ต

อันดับ 5

5%

ด้านบริการ เช่น ซื้อประกัน

การชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์

อันดับ 1

35%

ธุรกิจค้าปลีก (retail shop) เช่น การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า

อันดับ 2

17%

ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ เช่น บริการเรียกรถ travel agency บริการเช่ารถ

อันดับ 3

13%

ด้านบริการ

อันดับ 4

12%

ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม เช่น ซอฟต์แวร์ IT ค่าโทรศัพท์และค่าอินเทอร์เน็ต

อันดับ 5

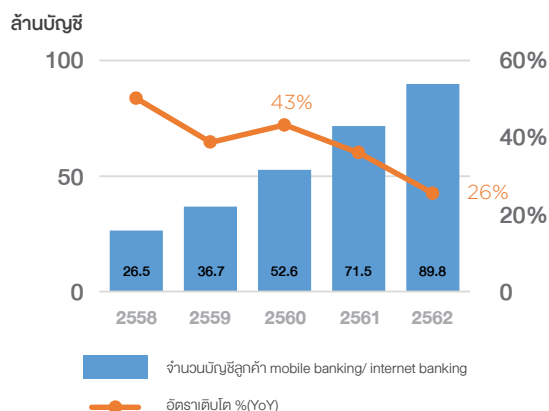
4%

สายการบิน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

4) การใช้ mobile banking และ internet banking

ภาพที่ 17 : จำนวนบัญชี mobile banking/ internet banking

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในช่วงที่ผ่านมา การชำระเงินผ่านช่องทางดิจิทัลแพร่หลายมากขึ้น ทำให้จำนวนบัญชี mobile banking/ internet banking ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 89.8 ล้านบัญชี จาก 71.5 ล้านบัญชีในปีก่อนหน้า โดยพบว่ามีการเติบโตในอัตราที่ชะลอลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา จากเติบโตร้อยละ 43 ในปี 2560 เหลือเพียงร้อยละ 26 ในปี 2562 เนื่องจากจำนวนบัญชีสะสมปัจจุบันอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมากเทียบกับจำนวนประชากรของไทย แต่แม้จำนวนบัญชีจะเติบโตลดลงแต่มีการใช้งานที่มากขึ้นต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด

ประชาชน ธุรกิจและภาครัฐใช้ออนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/internet banking เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

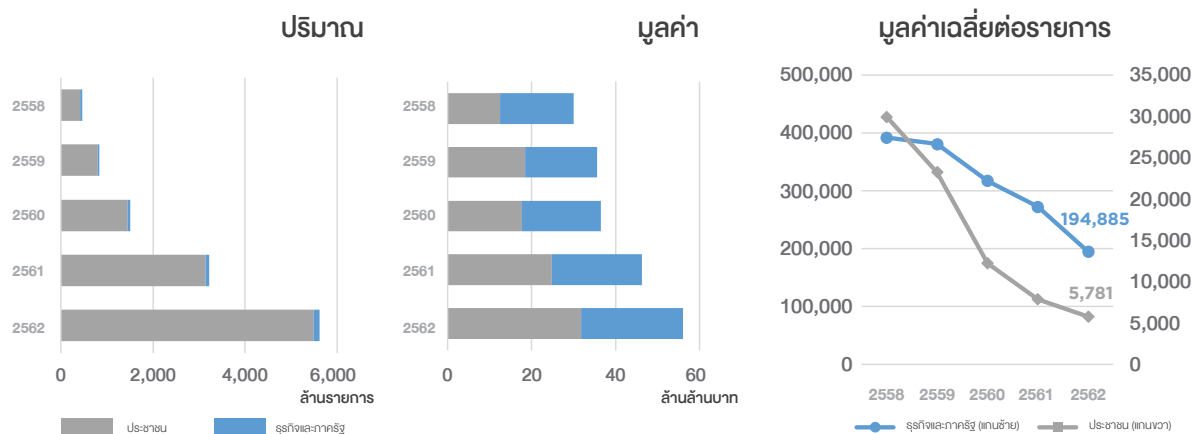

ในปี 2562 ประชาชนนิยมโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking สูงขึ้นมาก คิดเป็น ปริมาณธุรกรรมรวม 5,494.9 ล้านรายการ มูลค่า 31.7 ล้านล้านบาท มีอัตราเติบโตสูงถึงร้อยละ 75.2 และร้อยละ 28.1 ตามลำดับเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็นผลจากการใช้งานที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย รวมทั้งการส่งเสริมการใช้พร้อมเพย์ และการชำระเงินด้วยมาตรฐาน Thai QR payment เพื่อการชำระเงินโดยเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรม การใช้งานพบว่า มูลค่าเฉลี่ยต่อรายการของการโอนเงินและ ชำระเงินลดลงต่อเนื่องจากปีก่อนจาก 7,905 บาท เหลือ

เพียง 5,780 บาท สะท้อนถึงการใช้งานในชีวิตประจำวันของ ประชาชนมากขึ้น

สำหรับภาครัฐกิจและภาครัฐได้หันมาโอนเงินและชำระเงิน ผ่านช่องทางดิจิทัลมากขึ้น โดยมีอัตราเติบโตกว่าร้อยละ 57.6 และร้อยละ 12.8 ในเชิงปริมาณและเชิงมูลค่าตาม ลำดับเมื่อเทียบกับปีก่อน และมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการลดลง จาก 272,251 บาท เป็น 194,885 บาท ครอบคลุมธุรกรรม สำคัญ ได้แก่ การชำระค่าสินค้าบริการ จ่ายเงินเดือนค่าจ้าง จ่ายสวัสดิการและการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านช่อง ทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เช็ค

ภาพที่ 18 : ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking/ internet banking จำแนกตามประเภทผู้ทำรายการ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

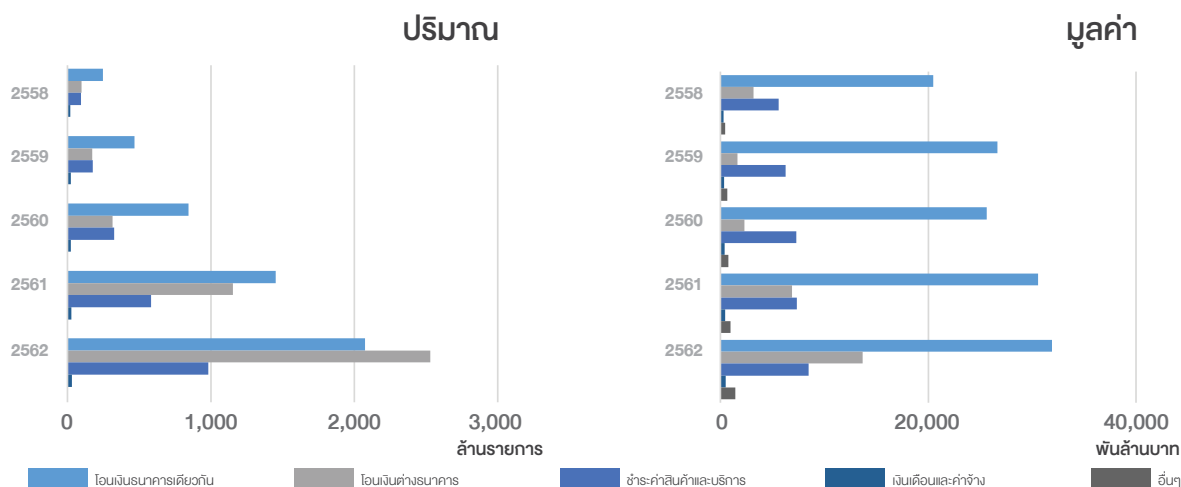
นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ธุรกรรมในปี 2562 จำแนกตามวัตถุประสงค์พบว่า ปริมาณการโอนเงินข้ามธนาคารมีอัตราเติบโตสูงถึงร้อยละ 119 โดยสัดส่วนปริมาณการโอนเงินข้ามธนาคารเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35.9 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 45 ในปี 2562 จากความนิยมของการทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“

**มูลค่าเฉลี่ย
ต่อรายการต่ำลง
สะท้อนการใช้งาน
ในชีวิตประจำวันมากขึ้น**

”

ภาพที่ 19 : ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking/ internet banking จำแนกตามวัตถุประสงค์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

STAT & FACT 2 : คนไทยมั่นใจใช้พร้อมเพย์ และ QR payment มากขึ้น

พร้อมเพย์ (PromptPay) จุดเปลี่ยนสำคัญของระบบการชำระเงินไทย นับตั้งแต่ปี 2560 พร้อมเพย์ได้กระตุ้นให้การทำธุรกรรมผ่าน mobile banking/internet banking เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยคนไทยเริ่มนิยมใช้พร้อมเพย์ในการรับและจ่ายเงินในชีวิตประจำวัน เช่น การชำระค่าสินค้าและบริการ การโอนเงินให้คู่ค้าทางธุรกิจ หรือให้ครอบครัวและเพื่อน รวมไปถึงการบริจาค โดยมีสถิติที่น่าสนใจดังนี้

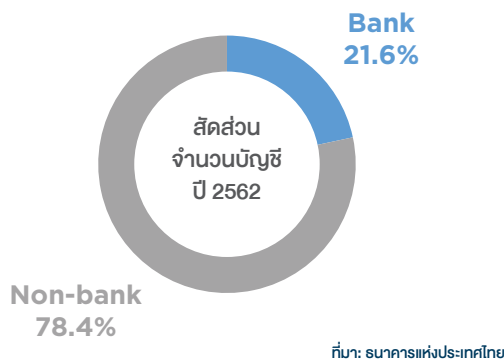
Thai QR Payment เป็นบริการที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดจากระบบพร้อมเพย์ โดยมาตรฐาน Thai QR Payment ถือเป็นอีกหนึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญในระบบการชำระเงินของไทย ที่ทำให้คนไทยสามารถชำระเงินได้อย่างสะดวก ง่าย และปลอดภัย ครอบคลุมธุรกิจที่หลากหลายตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ไปจนถึงร้านอาหารริมทาง รวมถึงบริการขนส่งสาธารณะอย่างรถไฟฟ้า รถแท็กซี่ หรือแม้กระทั่งมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และขยายออกไปในพื้นที่ต่างจังหวัดมากขึ้น

จำนวนจุดรับ QR payment จึงเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เป็น 6 ล้านจุด ณ สิ้นปี 2562 ทั้งจุดรับชำระ ณ ร้านค้าและผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีปริมาณธุรกรรมอยู่ที่ 80 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 160 พันล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5) การใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ภาพที่ 20 : จำนวนบัตรหรือบัญชี e-Money ของ bank และ non-bank

e-Money เป็นสื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ตอบ
โจทย์การใช้งานของคนรุ่นใหม่ที่เน้นความสะดวก รวดเร็วใน
ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีโดยมีรูปแบบการบริการที่หลากหลาย
ทั้งบัตรและ mobile application ที่ใช้ชำระค่าสินค้าและ
บริการที่ร้านสะดวกซื้อหรือผ่านช่องทางออนไลน์ จึงได้รับ
ความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากสถิติจำนวนบัญชี¹ และ
การใช้งาน e-Money ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี

จำนวนผู้ให้บริการ e-Money ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวน
ผู้ให้บริการ e-Money ภายใต้อ.พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน ทั้งสิ้น
28 ราย² โดยแบ่งออกเป็นผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน
(non-bank) 22 ราย และผู้ให้บริการที่เป็นธนาคารพาณิชย์
(bank) ทั้งหมด 6 ราย

จำนวนบัญชี e-Money ณ สิ้นปี 2562 มีจำนวนบัญชีรวม
ทั้งสิ้น 89.4 ล้านบัญชี ลดลงร้อยละ 2.6 จากปีก่อนหน้า ดังนี้

- Non-bank: 70 ล้านบัญชี ลดลงราว 4 ล้านบัญชีจาก
ปีก่อนหน้า

**การใช้ e-Money
เพื่อชำระค่าสินค้า
และบริการเพิ่มขึ้น
ส่วนใหญ่เป็นการซื้อสินค้า
ที่ร้านสะดวกซื้อ
จ่ายค่าโดยสารสาธารณะ**

- ธนาคารพาณิชย์: 19.4 ล้านบัญชี เพิ่มขึ้น 1.7 ล้าน
บัญชีจากปีก่อน

ส่วนหนึ่งมาจากการที่ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เริ่มเปิดให้
บริการ e-Money ที่สามารถแลกเงินตราต่างประเทศไว้ล่วงหน้า
เพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการที่ต่างประเทศได้โดยไม่ต้อง
แลกเงินสด ช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่คนไทยที่เดินทางไป
ท่องเที่ยวไปต่างประเทศ

การใช้งาน e-Money ในปี 2562 การใช้งานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง
มีปริมาณธุรกรรมอยู่ที่ 1,965.9 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า
279.3 พันล้านบาท มีอัตราเติบโตเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 30
ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงมูลค่าโดยปริมาณการใช้ e-Money ที่
ให้บริการโดยธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็น 137.4 ล้านรายการ
คิดเป็น 3.6 เท่า จากปี 2561 ที่ 37.7 ล้านรายการ
เป็นผลจากการทำธุรกรรมจาก e-Money ที่เป็นบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐที่อนุญาตให้ผู้ถือบัตรสามารถถอนเงินสด
บางส่วนได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

¹ จำนวนบัญชี รวมทั้ง จำนวน e-Money ที่อยู่ในรูปแบบบัตร (Card-based) และที่อยู่ในรูปแบบบัญชี (Network-based)

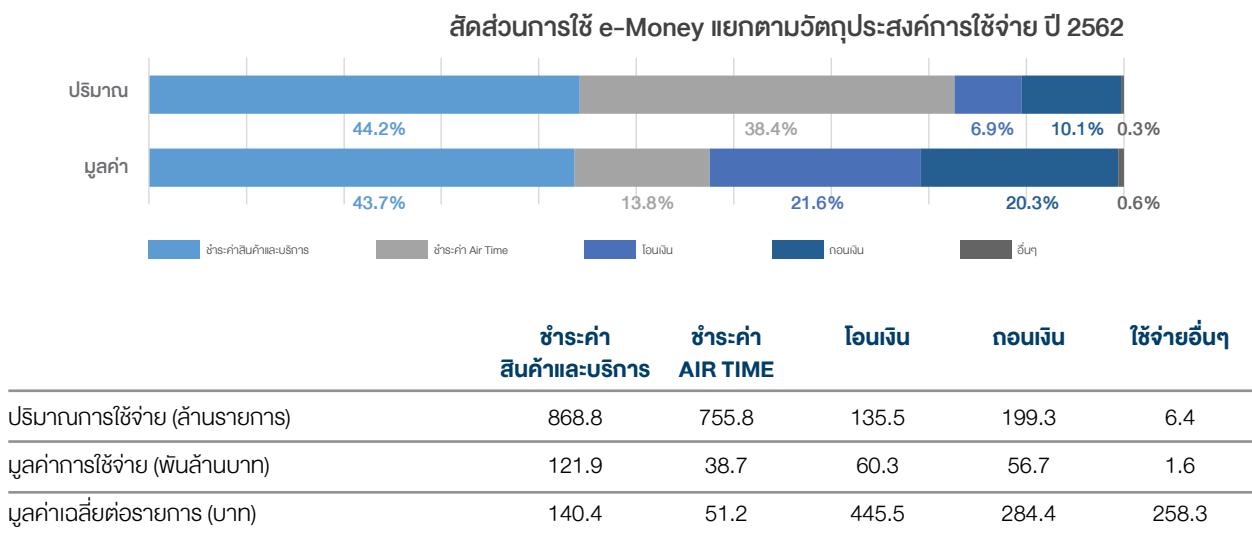
² ดูรายชื่อผู้ให้บริการ e-Money ตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน 2560 ได้จาก www.bot.or.th หัวข้อ "ระบบการชำระเงิน" > การกำกับตาม พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน 2560

พฤติกรรมการใช้จ่ายด้วย e-Money มีการใช้เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการเป็นอันดับหนึ่งที่ร้อยละ 44.2 คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการประมาณ 140 บาท ทั้งนี้ หากพิจารณาในเชิงมูลค่าการใช้จ่าย e-Money ที่ต่ำกว่า 100 บาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83 ของธุรกรรมทั้งหมด จะมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการเพียง 40 บาทเท่านั้น สะท้อนการใช้จ่ายทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ การเดินทางสาธารณะ ช่วยเพิ่มความสะดวกและลดเวลา รวมถึงการใช้

“มูลค่าเฉลี่ยต่อรายการ
ราว 140 บาท”

จ่ายในประเทศจาก e-Money ที่แลกเงินตราต่างประเทศไว้ล่วงหน้า ตอบโจทย์ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ส่วนการใช้ e-Money ที่รองลงมาเป็นการชำระค่า air time (เติมเงินโทรศัพท์มือถือ) การถอนเงิน และการโอนเงินตามลำดับ

ภาพที่ 21 : การใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย ปี 2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

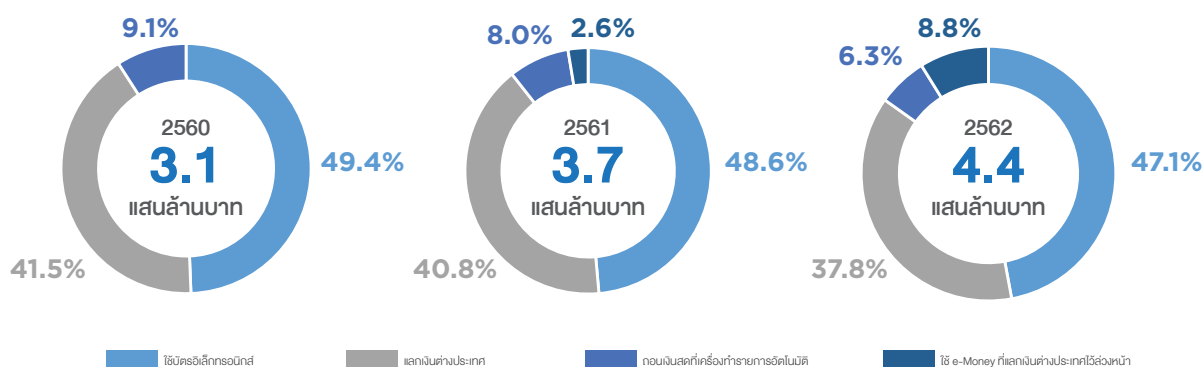

6) การใช้จ่ายในต่างประเทศ

ในปี 2562 การใช้จ่ายในต่างประเทศของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางไปต่างประเทศกว่า 10.6 ล้านคน ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.4 จากปีก่อนหน้า โดยคนไทยมักใช้จ่ายในต่างประเทศด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47.1 เนื่องจากความสะดวก รวมทั้งสิทธิประโยชน์ในการใช้บัตรอย่างต่อเนื่อง รองลงมาเป็นการใช้จ่ายด้วยเงินสดต่างประเทศที่แลกจากธนาคารพาณิชย์และบุคคล

รับอนุญาต (money changer) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.8 มีมูลค่าประมาณ 1.6 แสนล้านบาท ตามด้วยการถอนเงินสดที่เครื่อง ATM/CDM ในต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.3 มีมูลค่าประมาณ 27.7 พันล้านบาท ส่วนที่เหลือเป็นการใช้ e-Money ที่แลกเงินสดต่างประเทศไว้ล่วงหน้า เช่น travel card ของธนาคารต่าง ๆ ซึ่งเติบโตอย่างก้าวกระโดด เนื่องจากความสะดวกในการใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ โดยไม่ต้องพกเงินสดจำนวนมาก

ภาพที่ 22 : การใช้จ่ายในต่างประเทศของคนไทย จำแนกตามสื่อการชำระเงิน ปี 2560-2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากวิธีการชำระเงินที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ธปท. ร่วมกับธนาคารกลางต่างประเทศ และผู้ให้บริการการชำระเงินในไทยและต่างประเทศ ได้ผลักดันการเชื่อมโยงการชำระเงินระหว่างกันด้วย QR payment เพื่อ

เป็นทางเลือกในการชำระเงินและได้ทยอยเปิดให้บริการแล้วในปี 2562 โดยคาดว่าจะเห็นธุรกรรมต่างประเทศเพิ่มขึ้นในอนาคต

IV

ကာနုနု

อภิธานศัพท์และคำย่อ

กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
สพธอ.	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
ก.ล.ต.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
คปภ.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
ATM	Automated Teller Machine
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network
BHIM	Bharat Interface for Money
BIS	Bank for International Settlements
CDM	Cash Deposit Machine
CPMI	Committee on Payments and Market Infrastructures
e-LG	Electronic Letter of Guarantee
e-Money	Electronic Money
e-Wallet	Electronic Wallet
EDC	Electronic Data Capture
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point Of Sale
GDPR	General Data Protection Regulation
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ILF	Intraday Liquidity Facilities
IOSCO	the International Organization of Securities Commissions
ISO	International Organization for Standardization
KYC	Know Your Customer
NDID	National Digital Identity
NFC	Near Field Communication
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
Non-bank	ผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตทางการเงิน
NPA	New Payment Architecture
NPCI	National Payments Corporation of India
ORFT	Online Retail Funds Transfer

PDPA	Personal Data Protection Act
PFMI	Principles for Financial Market Infrastructures
PIRPS	Prominently Important Retail Payment Systems
QR Code	Quick Response Code
RIA	Regulatory Impact Assessment
RTGS	Real Time Gross Settlement
SFIs	Specialized Financial Institutions
SIPS	Systemically Important Payment Systems
UPI	Unified Payment Interface

ตารางสถิติ

Table 1	Basic statistical data
Table 2	Technological infrastructure
Table 3	Narrow money (at year-end, million Baht)
Table 4	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)
Table 5	Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)
Table 6	Indicators of the use of various cashless payment instruments Volume of transactions (in thousands)
Table 7	Indicators of the use of various cashless payment instruments Value of transactions (billion Baht)
Table 8	Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)
Table 9	Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)
Table 10	Notes and coins (at year-end, million Baht)
Table 11	Institutional infrastructure
Table 12	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Volume of transactions (in thousands)
Table 13	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Value of transactions (billion Baht)

Table 14	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions
Table 15	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Value of transactions (billion Baht)
Table 16	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 17	Number of Automated machines and EFTPOS terminals
Table 18	Number of electronic payment cards
Table 19	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)
Table 20	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)
Table 21	Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions
Table 22	Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 23	Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions
Table 24	Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 25	Use of mobile banking
Table 26	Use of internet banking
Table 27	Interbank funds transfer - Volume of transactions (in thousands)
Table 28	Interbank funds transfer - Value of Transactions (billion Baht)
Table 29	Bill payment at counters. Volume of transactions (in thousands)
Table 30	Bill payment at counters. Value of transactions (billion Baht)
Table 31	Use of e-Money
Table 32	Fraud through specific payment channels and payment instruments (million Baht)

Table 1: Basic statistical data

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Population (millions)	65.12	65.73	65.93	66.19	66.41	66.56
GDP current price (billion Baht)	13,230.8	14,020.4	14,911.6	15,724.9	16,365.6	16,879.0
GDP per capita (Baht)	203,176	213,302	226,173	237,572	246,432	253,595
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	32.96	36.08	35.82	32.66	32.42	32.36

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

Table 2: Technological infrastructure¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total fixed network telephone subscribers (millions)	5.69	5.31	4.71	3.47	2.93	2.61
Total mobile telephone subscribers (millions)²	97.09	102.94	118.35	121.53	125.10	129.61
Postpaid	12.85	17.78	22.74	26.53	29.40	32.57
Prepaid	84.24	85.16	95.61	95.00	95.70	97.04
Total Internet users (millions)	27.65	39.47	43.87	45.19	47.45	50.10
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	8.74	8.08	7.14	4.00	4.41	3.92
Mobile telephone (%)	149.08	156.61	179.50	183.61	188.36	194.74

Sources: Division of Telecommunication Economics Research and Information Center Telecommunication Policy and Resource Management Bureau Office of National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC)

¹ Data source was changed since 2016 and all data was reviewed.

² Data as of November 2016

Table 3: Narrow money (at year-end , million Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Narrow money (1+2)	1,682,470	1,778,050	1,864,165	2,038,860	2,095,155	2,214,391
1. Currency outside Depository Corp. & Central Gov.	1,200,331	1,250,926	1,335,952	1,437,558	1,504,449	1,590,842
Banknotes in circulation	1,503,679	1,539,848	1,627,997	1,734,078	1,784,153	1,859,539
Coins in circulation	56,622	59,888	63,986	68,755	73,599	77,344
Less: currency held by Central Gov.	1,247	1,094	1,115	830	875	1,424
Less: currency held by Depository Corp.	358,723	347,716	354,916	364,445	352,428	344,617
Held by commercial banks	299,916	290,772	301,309	306,968	297,832	287,914
Held by finance companies	0	0	0	0	0	0
Held by Specialized Financial Institutions	58,385	56,544	53,211	57,240	54,341	56,360
Held by savings cooperatives	422	400	396	237	255	342
Held by money market mutual funds	0	0	0	0	0	0
2. Transferable deposits at Depository Corp.	482,139	527,124	528,213	601,302	590,706	623,549
Transferable deposits at Bank of Thailand	2,708	2,697	5,050	4,974	1,907	801
Transferable deposits at commercial banks	475,561	519,296	518,085	590,676	585,207	617,318
Transferable deposit at SFIs	3,870	5,131	5,078	5,652	3,592	5,430

Source: Bank of Thailand

Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Currency outside Depository Corp. & Central Gov. ¹	1,200	1,251	1,336	1,438	1,504	1,591
Transferable deposits at Depository Corp.	482	527	528	601	591	624
Narrow money	1,682	1,778	1,864	2,039	2,095	2,214
Broad money ²	16,808	17,552	18,289	19,206	20,110	20,841

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government.² Narrow money and quasi money (other deposits at Depository Corp.+securities other than shares)**Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Balances held at central bank	107.5	121.9	110.1	123.0	135.3	127.9
Stock of high-quality liquid assets ¹	-	-	3,585.6	3,627.0	3,860.8	4,049.7
Required reserves	713.8	749.0	-	-	-	-
Free reserves	2,354.4	2,445.5	-	-	-	-
Transferable deposits at other banks	5.3	3.5	4.1	5.2	4.5	6.2
Memorandum item:	108.1	88.2	69.5	33.9	3.4	0.0
Institutions borrowing from central bank						

Source: Bank of Thailand

¹ From 2016, depending on Bank of Thailand Notification No. FMOG 56/2558, Prescription on the Maintenance of Reserve Requirement by Commercial Banks, Commercial banks are required to maintain reserve assets on average over a fortnightly period, starting on a Wednesday and ending on a second Tuesday thereafter, equaled to 1 percent of the previous period's average level of commercial banks' deposits and short-term foreign liabilities base.

Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Volume of transactions (in thousands)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Paper-based:	118,791	120,455	118,754	113,783	109,964	99,769
In-house cheque ¹	46,103	49,418	49,309	48,001	46,684	42,299
Interbank cheque	72,687	71,037	69,446	65,782	63,280	57,469
Electronic payment cards:	3,370,883	3,636,343	3,978,784	4,326,023	4,671,481	5,137,506
ATM card	502,026	487,986	411,513	301,822	237,597	182,047
for cash withdrawal via ATM	395,880	377,369	318,681	239,280	200,285	163,155
for other purposes ²	106,146	110,617	92,832	62,542	37,312	18,892
Debit card ³	1,655,143	1,833,615	2,015,466	2,231,425	2,352,871	2,271,979
for cash withdrawal via ATM	1,206,078	1,349,557	1,505,916	1,690,437	1,847,291	1,837,496
for purchasing purpose via EFTPOS	43,375	55,751	71,008	91,656	123,239	136,923
for other purposes ⁴	405,690	424,608	435,380	448,314	381,168	297,560
Credit card ⁵	425,781	456,889	500,072	542,579	599,664	717,783
for purchasing purpose	397,697	421,448	465,730	510,763	565,803	679,089
for other purposes ⁶	28,083	35,442	34,343	31,816	33,861	38,695
e-Money ⁷	787,932	883,352	1,076,298	1,272,968	1,510,836	1,965,696
Automated:	349,034	369,644	392,645	415,546	460,813	524,874
Direct credit ⁸	211,479	224,222	234,202	244,733	276,667	327,169
Direct debit ⁹	96,205	100,568	107,630	114,944	123,636	132,571
ITMX Bulk Payment	37,944	41,231	46,801	51,646	56,054	60,484
BAHTNET ¹⁰	3,406	3,623	4,013	4,224	4,456	4,651

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Domestic and overseas spending of Thai debit cards and domestic spending of foreign debit cards.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁵ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Data exclude top-up cards.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.

¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Paper-based:	61,595	61,583	60,895	59,530	56,812	52,247
In-house cheque ¹	23,632	24,142	23,762	23,651	21,780	18,344
Interbank cheque	37,963	37,441	37,133	35,879	35,031	33,904
Electronic payment cards:	14,922	15,279	15,221	15,044	14,348	12,725
ATM card	2,419	2,352	1,951	1,476	1,168	837
for cash withdrawal via ATM	1,761	1,664	1,403	1,076	888	668
for other purposes ²	658	688	548	400	280	169
Debit card ³	10,820	11,285	11,500	11,662	11,113	9,377
for cash withdrawal via ATM	5,905	6,420	6,876	7,389	7,471	6,782
for purchasing purpose via EFTPOS	106	134	161	187	225	233
for other purposes ⁴	4,810	4,705	4,441	4,076	3,409	2,362
Credit card ⁵	1,626	1,722	1,825	1,912	2,010	2,232
for purchasing purpose	1,384	1,465	1,574	1,672	1,758	1,964
for other purposes ⁶	242	257	251	240	252	268
e-Money ⁷	56.2	67.6	91.0	126.0	209.0	279.3
Automated:	778,999	814,821	901,257	918,687	882,366	852,770
Direct credit ⁸	14,065	15,199	16,623	18,000	19,827	20,825
Direct debit ⁹	4,467	6,250	7,588	7,567	7,727	7,096
ITMX Bulk Payment	2,469	2,538	2,941	3,060	3,436	3,924
BAHTNET ¹⁰	757,998	790,834	874,106	890,060	851,375	820,925

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.³ Domestic and oversea spending of Thai debit cards and domestic spending of foreign debit cards.⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.⁵ Domestic and oversea spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.⁷ Data exclude top-up cards.⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 8: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Credit card ¹	4,814	4,673	4,988	5,081	4,955	5,126
Debit card ²	182	182	196	224	241	303

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas spending of Thai credit cards via EFTPOS and domestic spending of foreign credit cards.

² Domestic and overseas spending of Thai debit cards via EFTPOS.

Table 9: Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ATM card	6,755	6,501	5,658	4,764	4,154	3,380
Debit card ¹	11,238	11,264	10,885	10,679	9,798	8,820

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas cash withdrawal of Thai debit cards via ATM.

Table 10: Notes and coins (at year-end, million Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Notes and coins	1,560,301	1,719,372	1,773,469	1,878,237	1,933,082	1,986,827
Notes:	1,503,679	1,659,484	1,709,483	1,809,482	1,859,483	1,909,483
500,000 Baht	118	134	152	157	160	160
1,000 Baht	1,282,400	1,318,903	1,317,006	1,402,484	1,460,469	1,506,320
500 Baht	124,976	140,933	173,682	184,638	164,088	162,662
100 Baht	141,047	140,768	155,103	152,363	159,570	162,991
80 Baht	151	152	152	152	152	152
70 Baht	0	0	1,393	1,393	1,393	1,393
60 Baht	1,181	1,187	1,247	1,247	1,247	1,247
50 Baht	19,070	18,379	19,208	22,941	25,728	26,514
20 Baht	36,884	35,372	37,885	40,453	43,022	44,391
10 Baht	3,332	3,330	3,329	3,328	3,328	3,327
5 Baht	196	196	196	196	196	196
1 Baht	121	121	121	121	121	121
50 Satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	56,622	59,888	63,986	68,755	73,599	77,344

Source: Bank of Thailand

Table 11: Institutional infrastructure

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	194	193	186	184	184	181
Value of Accounts (million Baht) ¹	310,154	533,275	265,970	352,586	546,015	482,091
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	17	19	19	19	19	19
Number of Branches	6,986	7,040	6,998	6,766	6,717	6,491
Number of Accounts	86,582,576	88,529,904	90,648,406	94,846,533	99,882,718	101,635,499
Value of Accounts (million Baht)	11,065,024	11,347,475	12,433,454	13,062,173	13,591,551	13,272,010
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	2,445	2,445	2,468	2,471	2,475	2,477
Number of Accounts	59,539,994	63,243,722	68,569,387	74,242,903	72,594,911	76,547,332
Value of Accounts (million Baht)	3,901,266	4,214,675	4,450,107	4,686,137	4,940,815	5,095,488
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	14	12	11	11	11	11
Number of Branches	19	19	18	18	18	17
Number of Accounts	79,641	72,132	68,580	68,819	71,202	80,680
Value of Accounts (million Baht)	789,461	798,701	908,302	814,701	812,854	872,996

Sources: Bank of Thailand

¹ Data exclude regional office.

Table 12: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Volume of transactions (in thousands)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Paper-based:	72,687	71,036	69,446	65,782	63,280	57,469
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	50,215	48,701	47,322	44,664	42,663	38,629
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	11,455	11,053	10,775	10,421	10,212	9,418
Inter-provincial Cheque ³	11,017	11,283	11,350	10,698	10,404	9,423
Automated:	184,270	192,769	192,450	178,878	152,675	125,967
BAHTNET ⁴	3,406	3,623	4,013	4,224	4,456	4,651
ITMX Bulk Payment	37,944	41,231	46,789	51,646	56,054	60,484
ORFT-ATM	142,920	147,916	141,648	123,009	92,165	60,832

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 13: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Paper-based:	37,963	37,440	37,133	35,879	35,031	33,904
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	33,530	33,063	32,852	31,642	30,796	29,964
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	3,500	3,368	3,245	3,189	3,189	3,011
Inter-provincial Cheque ³	933	1,008	1,036	1,048	1,046	929
Automated:	761,411	794,347	877,955	893,909	855,420	825,262
BAHTNET ⁴	757,998	790,834	874,106	890,060	851,375	820,925
ITMX Bulk Payment	2,469	2,538	2,939	3,060	3,436	3,924
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	944	975	910	789	609	413

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 14: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bond registry system:						
Government securities	2,009	1,372	511	414	429	736
Book-entry system:						
Equity securities (in millions)	4.09	4.72	5.47	5.95	6.10	5.78
Government securities (in millions)	0.20	0.20	0.21	0.23	0.24	0.14

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 15: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bond registry system:						
Government securities	22.75	49.52	94.44	82.65	62.83	64.58
Book-entry system:						
Equity securities	1,027.83	1,081.33	1,209.11	1,055.41	1,406.66	1,228.04
Government securities	87,274.82	86,804.54	116,869.57	124,323.13	125,642.17	96,270.00

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 16: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BAHTNET ¹	64	65	66	64	67	66
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	36	37	38	36	36	36
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	36	23	23	23	22	22
Inter-provincial Cheque ⁴	36	37	35	36	36	36
ITMX Bulk Payment	30	33	32	33	32	32
Bond registry system:						
Government securities	113,842	460,436	461,723	462,309	579,429	661,064
Book-entry system:						
Equity securities and Government securities	38	39	39	39	39	40

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.**Table 17: Number of Automated machines¹ and EFTPOS terminals²**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total of Automated machines	63,918	66,155	66,812	67,376	67,641	66,652
Bangkok	17,629	17,625	17,547	17,367	16,968	16,455
Central	22,002	22,821	23,027	23,649	23,900	23,862
Northeast	9,627	10,140	10,257	10,267	10,390	10,294
North	7,128	7,533	7,630	7,634	7,772	7,722
South	7,532	8,036	8,351	8,459	8,611	8,319
Total of EFTPOS terminals	361,871	411,755	470,835	708,976	870,454	876,149
Bangkok	172,485	173,693	194,002	260,677	338,831	352,943
Central	86,671	110,407	127,983	203,030	252,439	254,177
Northeast	28,131	36,056	42,102	78,439	90,311	87,701
North	34,339	41,428	47,571	81,204	92,405	86,533
South	40,245	50,171	59,177	85,626	96,468	94,795

Source: Bank of Thailand

¹ Automated Teller Machines (ATM) and Cash Deposit Machines (CDM)² Data include commercial banks and some credit card companies.**Table 18: Number of electronic payment cards**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	93,491,615	91,131,751	94,020,965	97,984,264	101,532,986	104,089,905
Credit card ¹	20,303,751	18,974,393	20,230,257	20,571,634	22,074,802	23,998,653
ATM card	25,066,799	21,743,686	19,638,033	18,380,892	17,390,984	15,318,234
Debit card	48,121,065	50,413,672	54,152,675	59,031,738	62,067,200	64,773,018

Source: Bank of Thailand

¹ Data include non-bank.

Table 19: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	76,257	81,715	87,648	92,197	92,918	92,859
Credit card	29,501	31,347	33,210	34,009	36,364	38,393
ATM/Debit card and e-banking	26,851	29,275	31,575	33,350	33,354	33,255
Money transfer and collection	17,896	19,178	21,051	23,227	21,682	19,742
Cheque-related fee	2,009	1,915	1,812	1,611	1,518	1,469

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 20: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	4,323	3,964	4,153	4,289	4,573	4,955
Credit card	2,844	2,758	2,903	2,935	3,291	3,713
ATM/Debit card and e-banking	48	41	42	45	44	44
Money transfer and collection	1,310	1,063	1,109	1,216	1,154	1,118
Cheque-related fee	121	102	99	93	84	80

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 21: Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BAHTNET ¹	13,901	14,909	16,446	17,310	18,188	19,061
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	204,961	200,415	193,941	183,047	174,136	158,317
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	46,756	45,484	44,160	42,708	41,682	38,597
Inter-provincial Cheque ⁴	44,966	46,431	46,516	43,845	42,467	38,617
ITMX Bulk Payment	154,874	169,674	191,758	211,663	228,792	247,884

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 22: Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BAHTNET ¹	3,094	3,254	3,582	3,648	3,475	3,364
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	137	136	135	130	126	123
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	14.3	13.9	13.3	13.1	13.0	12.3
Inter-provincial Cheque ⁴	3.8	4.1	4.2	4.3	4.3	3.8
ITMX Bulk Payment	10.1	10.4	12.0	12.5	14.0	16.1

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 23: Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BAHTNET ¹	21,820	29,033	28,827	28,077	36,044	30,433
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	417,618	484,821	445,684	429,714	386,101	313,828
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	90,005	97,533	83,358	79,595	83,420	69,958
Inter-provincial Cheque ⁴	184,197	188,315	190,831	186,206	187,085	146,742
ITMX Bulk Payment	473,040	574,555	615,266	744,926	790,750	705,591

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.**Table 24: Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BAHTNET ¹	3,877.3	4,776.2	4,610.3	4,845.0	4,684.5	4,875.3
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	266.0	297.5	248.6	212.6	248.9	218.0
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	25.6	25.1	22.4	22.3	22.2	21.4
Inter-provincial Cheque ⁴	12.4	12.6	13.7	13.4	15.8	10.7
ITMX Bulk Payment	77.8	46.4	83.1	47.7	63.4	52.1

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.**Table 25: Use of mobile banking**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
No. of agreements	6,229,960	13,918,815	20,883,147	31,779,042	46,004,931	60,084,598
Volume of transactions	109,349,726	263,922,502	584,983,180	1,228,270,303	2,727,906,573	4,635,781,425
Value of transactions (million Baht)	1,364,022	2,800,299	5,360,605	8,997,136	16,827,632	23,190,743

Source: Bank of Thailand

Table 26: Use of internet banking

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
No. of agreements	10,159,971	11,901,117	15,095,696	19,899,583	23,861,834	29,404,921
Volume of transactions ¹	188,408,939	186,236,816	240,461,111	248,478,233	418,783,675	973,946,373
Value of transactions (billion Baht)	20,500.4	23,629.7	29,706.3	23,513.0	27,177.4	31,078.3

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded.

Table 27: Interbank funds transfer - Volume of transactions (in thousands)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	199,633	235,636	298,975	463,248	1,177,194	2,502,335
ATM	142,920	147,916	141,648	123,009	92,165	60,832
Counter	9,146	9,791	9,702	8,781	6,802	5,296
Internet banking and mobile banking	47,567	77,928	147,624	331,458	1,078,227	2,436,207

Source: Bank of Thailand

Table 28: Interbank funds transfer - Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	1,588	1,819	2,184	3,042	6,870	13,394
ATM	944	975	910	789	609	413
Counter	191	189	183	171	145	125
Internet banking and mobile banking	453	656	1,091	2,082	6,116	12,856

Source: Bank of Thailand

Table 29: Bill payment at counters - Volume of transactions (in thousands)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	397,260	429,287	479,106	510,820	487,491	428,449
Total bill payment at bank counters	101,736	107,262	113,367	120,891	116,238	113,458
Cash	97,018	101,594	104,354	107,590	100,159	106,103
Cheque	1,911	2,321	3,007	3,624	3,857	4,227
Others	2,807	3,348	6,006	9,677	12,223	3,127
Total bill payment at non-bank counters	295,524	322,025	365,739	389,929	371,252	314,991
Cash	291,486	318,340	362,038	385,640	368,128	312,458
Cheque	333	361	358	362	378	376
Others	3,705	3,324	3,342	3,927	2,746	2,158

Source: Bank of Thailand

Table 30: Bill payment at counters - Value of transactions (billion Baht)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	7,048	7,704	7,461	7,906	7,558	7,744
Total bill payment at bank counters	6,272	6,886	6,608	7,010	6,684	6,911
Cash	2,431	2,696	2,802	3,077	3,010	2,774
Cheque	2,361	2,629	2,705	2,970	2,414	1,915
Others	1,481	1,561	1,102	963	1,259	2,223
Total bill payment at non-bank counters	776	818	853	896	874	833
Cash	768	810	845	887	866	825
Cheque	3	3	4	4	5	5
Others	5	4	4	5	4	3

Source: Bank of Thailand

Table 31: Use of e-Money¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
No. of cards/accounts	26,852,975	31,070,380	39,181,287	53,171,877	91,747,747	89,340,646
Volume of transactions	787,932,371	883,352,315	1,076,300,313	1,272,235,125	1,511,010,671	1,965,696,357
Value of transactions (million Baht)	55,801.7	67,616.6	90,945.7	126,171.9	204,038.4	279,305.1

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude top-up cards.**Table 32: Fraud through specific payment channels and payment instruments¹ (million Baht)**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total fraud	426	2,321	593	753	896	1,204
Payment channels ²	91	2,018	224	377	519	674
Payment instruments ³	335	303	369	376	377	530

Source: Bank of Thailand

¹ Data collect from banks, some special financial institutions and some credit card companies.² Fraud through specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.³ Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, debit card, prepaid card and other cards.

หมายเหตุประกอบตาราง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
“_”	ไม่มีข้อมูล
“nav.”	ยังไม่มี การเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
“neg.”	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
“0”	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
 - อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถัวเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7
- ข้อมูลเช็คประกอบด้วยเช็คภายในธนาคารเดียวกันและเช็คข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
 - ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึงรวมถึง ธุรกรรมของเจ้าของบัตร ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
 - ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - ข้อมูล Direct credit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
 - ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
 - ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน

- ตารางที่ 8 - มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
- ตารางที่ 11 - ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ตารางที่ 12-13 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และ ข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 14-15 - การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
- ตารางที่ 17 - จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ
- ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
- ตารางที่ 18 - ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non- bank)
- ตารางที่ 21-24 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และ ข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 26 - ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
- ตารางที่ 31 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่

รายงานระบบการชำระเงิน จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏในเว็บไซต์
ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่
<https://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้
สาขาย่อยระบบการชำระเงิน
และเทคโนโลยีทางการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย
เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบาย
และความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้
การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่า
เรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้
ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น
โปรดอ้างชื่อรายงานกำกับไว้ด้วย

ข้อมูลเพิ่มเติมโปรดติดต่อที่
ทีมพัฒนาและวิเคราะห์ข้อมูล
ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย
โทรศัพท์ 0 2283 6548
0 2356 7068, 7782
โทรสาร 0 2282 7717

e-mail: PSAnalysis@bot.or.th

ธนาคารแห่งประเทศไทย

รายงานระบบการชำระเงิน

2562

ก้าวแรกตามแผนกลยุทธ์
ระบบการชำระเงิน
ฉบับที่ 4

ธนาคารแห่งประเทศไทย

เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี
อย่างยั่งยืนของไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย

273 ถนนสามเสน แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2283-5353 www.bot.or.th

Bank of Thailand Channel
Hotline1213 Channel

www.bot.or.th

@bankofthailand

bankofthailand
Hotline1213

BOT Payment
Annual Report
2562/2019